

14de Aarg.

1883.

25de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af A. Thronsen.

15de Mai. — 9de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aar i Omflag to Gange om Maanedes (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Pengene sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behøve at melde sig snarest muligt.

Adresse: **A. Thronsen**, Box 1014, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til at Vedkommende er paalidelig.

☛ 7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landskege J. Q. Taylor garanterer Enhver en kyn- dig og omhyggelig Udfø- relse af alt til Faget hørende Arbejde for moderat Betaling. Speciele Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Alle Guldind- ninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt om Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. Q. Taylor

følger

**Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner,
Og, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

☛ **Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garan-
teres.**

Office i C. B. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonard's Bog-Store ligeoverfor Postofficeet.

1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

14de Marg.

15de Mai 1883.

9de Hefte.

Fjeldbondens Kone.

En liden Egteskabshistorie.

(Slutning.)

En Dag vendte Fjeldbonden uventet hurtigt tilbage og overraskede Lisbeth i Sngveværelset.

„Hvad har jeg sagt dig, Marthe,“ raabte han, idet han, uden at værdige sin Kone et Blik, for saaledes løs paa Sngvogterstuen, at hun af Angest Intet kunde sige.

Lisbeth sneg sig stille ud af Kammeret.

Den lille Marianne begyndte bitterlig at græde, og da Faderen traadte hen til hende, dækkede hun sit Ansigt med begge Hænder. „Du er ikke en god Fader, som ikke lader Moder komme til Marianne! Moder er god, meget bedre end Fader!“

Det var, som om der kom noget Blødt i Bondens Følelse ved disse barnlige, megetsigende Ord; ogsaa havde et Sideblik paa Lisbeths Jammerstiftelse mægtig truffet ham. Men saadanne Følelser kunde han ikke give Plads. Han forlod derfor hurtigt Sngveværelset. Han havde nemlig fast besluttet at skille sig fra Lisbeth. Da han imidlertid ingen gyldig Skilsmisseggrund havde at forebringe,

saar syntes det ham efter Sognefogdens Raad at være det virksomste Middel, om han kunde plage Lisbeth saaledes, at hun frivillig forlod ham, da vilde han rette Anklage for „Bortreise af ond Vilje“. Dette Plageri iderksatte han nu paa den Maade, at han lod sin Kone aldeles upaaagtet og lod, som om hun slet ikke var tilstede. Ogsaa Arbeidets Velsignelse berøvede han hende, idet han overdrog hendes huslige Sngser til Pigerne og tvang hende til Stillesiddende. Derved skulde hun komme til Kundskab om, at hun her var overflødig, ja umulig.

Pilen rammede. Lisbeth med sin dybe, fine Følelse læste i sin Mand's Hjerte alle hans ondskabsfulde Tanker, og den Tro greb hende, om hun ogsaa gjorde ret i „med Tro at stride, taus og stille lide,“ om der ikke bag denne stille Tausshed skjulte sig en urigtig Modløshed, om det nu ikke var Tid til at tale, tale til sin Mand's Samvittighed og erindre ham om, at han havde lovet sin Hustru Trost indtil Døden.

Som hun saaledes sad og kjæmpede

med sig selv om, hvorledes hun skulde forene den rette Mildhed med det rette Alvor. kom der Bud med Brev fra hendes Fader, hvori denne skrev, at hendes Moder i tre Dage havde været betænkelig syg og bad hende om, saasandt det var muligt, at komme over til dem.

Hvor forstræffet end Lisbeth blev over dette Brevs Indhold, taffede hun dog Gud, fordi han derved gav hende en Anledning til at saa tale med sin Mand og have Noget, hvormed hun kunde begynde.

Hun fandt ikke Ehrenfried nogetsteds i Huset og erfarede af en af Tjenerne, at han var gaaet til Gjestgiverstedet „Hesten“.

Forgjæves ventede hun paa hans Tilbagekomst og maatte sluttelig gaa tilfængs. Først over Midnat horte hun ham lærne i Siderørelset og forstod, at han atter en Gang havde druffet mere end nødvendigt til at slukke Tørsten. Saaledes drev han det nu omtrent hver Aften.

Morgenen efter traadte hun hen til ham med Brevet: „Kjære Ehrenfried, idag maa du dog høre paa mig. Min Fader skriver mig til, at Moder ligger alvorlig syg og beder mig besøge dem. Det er da mit Spørgsmaal, om jeg faar din Tilladelse dertil.“

„Har Intet derimod“, mumlede Fjeldbonden, som endnu var ganske fortumlet i Hovedet fra Gaarsdagen og havde sit Haar i den største Uorden.

„Og hvor længe kan jeg blive?“

„Saa længe du vil. — det vil nok gaa uden dig, maaffe vel saa godt, som naar du overalt staar Pigerne i Veien. I det Hele kan du blive, indtil jeg lader dig vide, at du skal komme tilbage, — forstaar du?“

Taarerne kom Lisbeth i Øinene. „Om jeg forstaar det? Ak, mit Hjerte er saa sønderknust, at jeg snart ikke mere

kan fatte nogen Tanke. Det er, som om jeg havde tabt Forstanden.“

„Ja, det forekommer ogsaa mig saa,“ sagde Bonden koldt. „Gaa saa hjem og lad din Fader atter sætte dit Hoved istand.“

Dermed gik han skyndsomt ud og overlod Lisbeth til sig selv og sin Kval.

Som sønderknust luffede hun sit Strin til, tog et Tørklæde om sig og forlod Huset i Stilhed for ikke at blive bemærket af Marianne; thi Barnet vilde have hængt sig fast ved hende og kun gjort hende Skilsmisken endnu tungere.

Men Lotte saa gjennem Vinduet efter hende og skulte grædende Ansigtet i Hænderne.

VII.

Sognefogden i Ruderstädt sad sammen med sin Kone ved Frokost. „Pas paa, Dorthø, vi har gjort en dum Streg, vi har været for hastige. Vi burde ikke have givet Revisoren vor Datter.“

„Hvorfor ikke det,“ spurgte Fogedkone nysgjerrig.

Sognefogden kneb hemmelighedsfuld Øinene sammen. „Fordi hun i ethvert Fald endnu havde kunnet blive Fjeldbondens Kone.“

„Hvad mener du, Gotsfried?“

„Naa, Fjeldbonden har jo saagodt som jaget sin Kone ud af Huset.“

Fogedkone lod Tinskeen falde og boiede sig med vidt oppilede Øine over Bordet. „Virkelig? Hvem har fortalt dig det, Gotsfried?“

„Han selv. Han har i den sidste Tid draget mig helt ind i sin Fortrolighed. Altid skal jeg veilede ham om, hvorledes han kan blive løst fra Lisbeth. Men der er gode Raad dyre. Man ved aldrig, hvorledes man skal komme det Menneske tillids. Hun er saa slu og glat som en Aal, du kender hende jo.

Men det kan jeg fortælle dig: jeg hviler ikke, førend jeg har faaet Lisbeth skilt fra Ehrenfried! Skolelæreren skal nok endnu komme til at mindes mig, den Næv!"

Dorthes Dine tindrede af den heftigste Nysgjerrighed. „Men hvorledes er det da kommet dertil, at Ehrenfried har jaget Kvindemennesket bort?"

Sognefogden fortalte nu, hvad vi allerede vide, og udlod sig med allehaande skadefro Bemærkninger over Skolelæreren, som nu nok vilde faa mangan en Hjerteve at smage. — — —

Deri havde ogsaa Fædersmanden fuldkommen Ret. Hos Skolelæreren var Nøden allerede rigelig nok tilhuse. Hans Kone laa og stønede paa Sygeleiet og søgte Trost hos sin Datter; men denne havde selv Trost nok nodig! Det var en Jammer at se denne Blomst saaledes at visne hen, og det var ikke at undres paa, at hendes Fader kun med Noie var istand til at holde Skole. Rummeren havde ogsaa gjort ham ganske nedboiet og mindst fem Aar ældre. Paa Fremtiden turde han slet ikke tænke, den traf op for hans Dine som en fulsort Vinternat.

Dg dog fandt ikke Fortvivlelsen Veitil Skolehuset i Sundhagen. „Vel maa vi frygte; men vi forjage ikke," det var Morgen og Aften Grundtonen i deres Andagt. „Alene hos Gud er min Sjel stille, fra ham kommer min Frelse," det var bleven Korsdragerens Livspsalme.

Dg se, Frelseren kom ogsaa efter nogle Ugers Forløb, i det Mindste i et Stykke; den Enge, som allerede var opgivet af Lægen, kom sig atter langsomt, og Glæden over denne Guds Belgjerning opreiste atter Skolelæreren boiede Skikkelse til nyt Mod. „Nu vær trostlig, Lisbeth," sagde han, „Herren antager sig os, han

vil nok ogsaa føre din Sag vel ud, Lisbeth!" — —

Den samme Dag, som Skolelæreren talte saa forhaabningsfuld til sin Datter, sad Presten i Sundhagen, der hele denne Tid havde vist sig som en trofast Trøster og Raadgiver i dette Trængselens Hjem, hos Fjeldbonden i hans Stue. Han havde allerede længe villet tale et alvorligt Ord med ham og gjøre et Forsøg paa at røre hans Samvittighed. Bonden havde modtaget ham mistroisk og knapt nok budt ham en Stol; men Presten forstod sig paa at omgaaes Folk af alle Slags og alle Hjertetilstande. Der var noget vist Imponerende og samtidigt Hjertevindende over ham, saa man med eller mod sin Vilje maatte holde stille for ham. Det var de heller ikke længe, før han havde bragt Bonden saa langt, at han gav ham baade frit Ord og Svar.

Det saa temmelig uordentligt og ufilet ud i Stuen. Paa Bordet stod endnu Kaffeopperne fra Frokosten, — og nu var Kloffen allerede over ti. Paa Grødfadet gik der Sværme af Fluer og tog ganske usforstyrret for sig af Netterne. Under Dønnen laa to Par smudstige Stovler og et Par Børnesko, som en Katunge legede med. Paa en Stol laa ved Siden af en Børnestrompe en Smørrebrotstive, som sandsynligvis Marianne ikke havde kunnet raade med. Binduesruerne endelig var saa uklare, at man kun i ubestemte Omrids kunde seje de forbigaaende Folk.

Efterat Presten havde spurgt om dette og hint, lod han sit Blik løbe rundt i Stuen, og sagde: „Men, kjære Wolf, hvorledes ser det dog ud hos Eder! Saaledes var det ikke før, og I kan dog umulig se Eder vel derved; thi I er vant til Orden."

Atter for der en mørk Skygge over

Fjeldbondens Ansigt, og hans Dine traf sig lurende ind bag de bukkede Bryn.

Presten ventede forgyvenes paa Svar og kom ved Bondens haardnakkede Tausshed i nogen Forlegenhed. Dog kun for et Dieblif. Kun fremad, lod det indeni ham, og bliv ikke saa længe staaende ved Indledningen! „Kjære Wolf“, fortsatte han nu i en bestemt, men hjertelig Tone, „hvad jeg her ser, overraster mig egentlig ikke, det kunde jo ikke blive anderledes. I har selv forstyrret Eders egen Lykke. I haade kunnet være lykkelig; men I har selv ikke villet det.“

Bonden roffede urolig frem og tilbage paa Stolen. „Gr. Pastor, derom kan I ingen Mening have! I maa ikke blot se Sagen fra en Side.“

Der glimtede en vis Usikkerhed frem af disse Ord, som gav Presten godt Mod. Han rykkede Bonden en Smule nærmere og lagde Haanden paa hans Arm: „Just derfor er jeg kommen til Eder, for en Gang at høre Eder s Mening!“

Bondens Ansigt klarnede op. — Disse Ord var ham aabenbart meget velkomne. „Nu, da takker jeg Eder ret inderlig, Hr. Pastor. Der er jo foruden Sognefogden ikke et eneste Menneſte, for hvem jeg en Gang kan faa udtale mig. Altsaa, hvad I nys sagde om Skjodesløsheden her omkring mig, deri har I Ret. Jeg ser nu tilfulde Følgerne af, at Lisbeth ikke længere er her, og ude i Rjokkenet og Fjofet er det endnu meget værre end her i Stuen. Jeg maa dele mig i to og have Dinene overalt. Paa den Maade bliver man ikke lykkelig. Naar der ingen Kone er i Huset, da gaar det i Staa paa alle Kanter. Men, Hr. Pastor, sæt Eder ind i min Stilling, hvad skulde jeg gjøre? Med Lisbeth vilde det absolut ikke gaa længere. — Lad mig tale lige ud, Hr. Pastor! Da

jeg tog hende, tænkte jeg: Det stoffels Væsen, som ikke bringer mig saa meget som en eneste Skilling, vil ogsaa bære mig paa Hænderne og i alle Stykker gjøre mig tillags. Jo vist, jo! Under Fødder har hun traadt mig. — I behøver kun at lære hende ret at kjende. Hun hylter altid saadan Ydmyghed og Sagtmodighed; men jeg kan fortælle Eder, at hun har en Kæv bag Øret. Det varede ikke længe, før Alt i Huset gik efter hendes Vilje og slet Intet mere efter min. Jeg var et Kul. Da det blev mig klart, og jeg engang sagde hende min Mening, da tog hun endnu værre paa Wei, fik hele Hushendet over paa sin Side og satte dem saaledes op mod mig, at endog to af mine egne Drengene overfaldt mig som Kjøvere og Mordere. Nu, og hvad der er skeet med lille Martin, det maa I vel vide, al Verden ved det jo. Jeg havde endnu haft den kjære Gut, naar Kvinden blot havde adlydt mig og ikke her ogsaa gaaet efter sit eget trodsige Hoved. Vil I saa sige, Hr. Pastor, at jeg havde kunnet være lykkelig, men ikke har villet det? D, var jeg blot aldrig kommet paa den dumme Tanke at tage en Betlerpige til Kone!“

Dermed stod han op og gik i største Ophidselse op og ned i Stuen.

Presten saa en Stund taus paa ham og var i Stilhed glad. — han havde ikke vovet at haabe, at Bonden havde villet gaa saa lemsældig tilverks med ham. Han hørte af hans egne Ord, at Sagen foruroligede ham, og paa denne hans Uro byggede han det Haab at kunne naa Bondens Samvittighed og endnu bringe Alt til en god Udgang.

„Jeg har ladet Eder tale ud, kjære Wolf,“ sagde han rolig og jagtmødig, „endstjønt jeg har havt Møje med at tie; thi jeg har adskillige Indvendinger at gjøre mod Eder. Jeg vil sammenfatte

det Altsammen i dette ene: J har gjort Lisbeth stor Uret og seet Alt i et falskt Lys. Jeg udtaler min inderste Overbevisning, naar jeg siger: Lisbeth er uskyldig i Alt, hvad J har bebreidedet hende."

Atter traaf Skyerne op paa Bondens Bænde. „Hvad siger J? Jeg skal altsaa være den skyldige Part?"

Presten blev fast. „Med Fare for, at J tager mig det ilde op, gjentager jeg det atter for Eder: Ja, J alene er den skyldige Part! Tænk kun paa, hvilket Levnet J har ført. Det ligger jo aabent for Alle og Enhver. Just deraf drager jeg den Slutning: Lisbeth med sit stille, blide, fromme Væsen er med Tiden bleven Eder besværlig, J har stammet Eder for at lade hende se, at J gav Eders onde Tilbøieligheder Tommerne. Derover er J bleven harm, og den stakfels Røne har nu maattet være den, der skulde have gjort al mulig Uret. Væg kun Haanden paa Hjertet og sig mig, om jeg ikke har Ret!"

Bonden blev ganske bleg, og hans Læber bævede. For første Gang vovede Nogen at sige ham Sandheden. J hans Jndre var der en Stemme, som sagde: Presten har Ret, det er paa en Brit saaledes; men netop derfor grebes han af en vild Forbitrelse. Sandheden piner Synderen, bider ham i Dinene og stikker ham i Hjertet. Han vægrer sig og steiler mod den i vild Trods. Med strærende Stemme tiltraabte Fjeldbonden Presten: „Hr. Pastor, naar J intet Andet vilde end sige mig Grovheder, da havde J kunnet spare Eders Støvlesaal."

Dermed gjorde han en Haandbevægelse, der sagde Presten, at han havde at sjerne sig.

Denne tog sin Hat og sagde rolig: „Det gjør mig ondt, at J har optaget mine Ord saa slet, de var godt mente,

og jeg er overbevist om, at J ogsaa selv i Eders Jndre giver mig Ret. Lev vel, Gud hjælpe Eder til en bedre Erfjendelse!"

Da han gik ud af Døren, kom just Sognefogden ind.

„Det var rigtig godt, at J kom, Naabo," raabte Fjeldbonden ham imøde. „Lisbeth har just stiftet mig sine Allierede paa Halsen." —

Begge Mændene sad længe sammen. Hvad kunde de vel have at forhandle med hinanden? Maaffe havde Presten Ret, da han paa Hjemveien sukkede: „D ve, nu er al den gode Sæd saldt paa Stengrund!"

VIII.

Paa Stengrund? Ja, det syntes saa. Fjeldbonden havde bestandig større og større Brændevinsregninger at betale og var mere at se i Bertshuset end ved sit Gaardsstel. Ingen turde mere minde ham om hans Røne, ikke engang Gjestgiverkonen, som flere Gange havde forsøgt at gjøre ham Forestillinger om, at han burde lade Lisbeth komme tilbage igjen. Da blev han altid saa grov, at der intet Udkomme var med ham.

Et Fjerdingaar var saaledes gaaet hen, og Høsten begyndte. Markerne bar rig Frugt, og ogsaa Fjeldbonden saa med Glæde de svære gyldne Agre og gjorde Overslag over sin Gevinst. Gud lader jo sin Sol opgaa over Onde og Gode og lader det regne over Retfærdige og Uretfærdige, idet han ligesaa vel for den Ene som den Anden prædiker: Men neske, ved du ikke, at Guds Godhed leder dig til Omvendelse?

Men da Høsten var i fuld Gang, drog et svært Uveir over Eggen med Torden og Lyn, og af Uveiret udviklede sig et Regnveir over Landet, som det slet

ikke lod til, vilde høre op. Kornnegene stod paa Markerne og begyndte allerede at gro.

Fjeldbonden vilde betvinge det med Banden; men det regnede ganske rolig videre. Endelig, en Fredag splittedes Skyerne, og Solen kom frem igjen.

Nu blev der Liv paa Markerne. Tusinde Hænder kom i Bevægelse med at løse Kornnegene op, for at de hurtigere kunde tørres. Da Søndagen kom, var de til Nød tørre nok. Men Bønderne tænkte, paa Mandag vil de være endnu tørrere, de mente ogsaa, at Søndagsarbejdet ingen Velsignelse vilde bringe dem. De gik derfor hellere til Kirken og bad om Solstin.

Fjeldbonden faldt dette ikke engang ind. Han vilde have „det Visje for det Uvisje“. Strax om Morgenen lod han spænde for og hele den kjære Søndag kjøre med alle sine Redskaber, til Matten faldt paa. Til de sidste Ræs maatte endog Engterne hentes.

Da Ehrenfried Kl. 9 havde Alt i Hus, lo han i Skjægget og slentrede ned til Nabolandsbønnen for at gjøre sig lidt tilgode efter det tunge Dagværk.

Han slog sig ned hos nogle andre Bønder og spillede Kort og drak det ene Glas efter det andet.

Klokken var henved elleve, da det bankede paa Vinduesstodderne. „Gjæstgiver, kom engang ud,“ raabte Natvægterens Stemme. „Der er et rødt Stin paa Himmelen, er der blot ikke Ildløs!“

Kortene kastedes strax paa Bordet, og Alle ilede hovedfuls ud.

„So sandelig,“ raabte Verten, „er der Ildløs! Og det maa være i Ruderstätt, det er jo ganske i Nærheden.“

Fjeldbonden for sammen og jagede affted uden engang først at hente sin Hat inde i Stuen. — Bag Landsbønnen oppe

paa Høiden kunde han overse Eggen, — jo, det var i Ruderstätt!

Bonden stannede: „Ak Gud, er det blot ikke min Gaard! Drengene med Engten i Læden, o ve, om en Gnist — —“

En Brandsprøite kom rumlende bag ham. „Tag mig med“, skreg han i største Angest.

„Er det Eder, Fjeldbonde?“ raabte En ned fra Sprøiten. „Er det blot ikke Eder s Gaard!“

Jo, det var det. Det vakre, nybyggede Gods stod i lys Lue. Fra den med Hø og Halm fyldte Lade slog Luerne vildt over til Stalden, og Alle maatte vende sig derhen for at hjælpe; thi Læden stod ikke mere til at redde.

Fjeldbonden var selv at se overalt, han havde kastet Frakken og arbejdede som en Fortvivlet, bragte Kjørene, Hestene og Faarene ud af Stalden m. m.

Da lod et nyt Rødselsraab: „Baaniingshuset, Baaniingshuset!“

Dette havde Jngen holdt Die med, Jngen bekymret sig om. Man havde i Dphidsjelsen ikke givet Agt paa, at Vinden pludselig var sprunget om. Med et Slag stod Taget i Flamme, og ud af Vinduerne trængte en tåk, graaugul Røg. Atter lod der et Skrig: „Barnet! Marianne er endnu derinde!“

Jngen havde bekymret sig om Barnet, der laa i sin Seng.

Ligbleg kom Fjeldbonden styrrende og vilde ind gennem Døren. Umuligt! Luerne sloge ud og brændte ham i Ansigtet. Han brolede i Smerte og rendte omkring, som om han havde tabt Forstanden. „Mit Barn! Min Marianne! Hjælp, Hjælp! Mit arme Barn!“

En Stormstige blev skaffet tilbeie og stillet op til Vinduet, men den Mand, der steg op, tumlede strax tilbage.

Atter et høit Raab fra den anden Side af Huset: „Lisbeth, Lisbeth! Lis-

beth er steget op ad Stigen og ind gennem Vinduet!"

Alle vilde til — der stod virkelig en Stige op til et sønderslaget Vindue. „Det maa være Lisbeth og ingen Anden," sagde en Bondkone. „Det forekommer mig, som jeg allerede før saa hende i Brimmelen."

„Hvad siger I?" stønnede Bonden aandeløs.

„Vær rolig, Ehrenfried," bod Vertinden i „Hesten" ham, idet hun greb ham fat i Armen. „Børn, lader os bede. Hjælp, kjære Herre Gud! Forbarm dig, kjære Herre Gud!"

En dyb, bange Stilhed lagde sig over Mængden, deres Hænder var foldede paa Brystet, og deres Dine hang stivt fæstede ved Vinduet. En skrækkelig Stilhed — kun Flammerne knitrede og drev deres grusomme Dødelæggelsesværk.

Der, — var der ikke et Hoved ved Vindueskarmen?

„Hjælp, kjære Herre Gud," bad Gjestgiverstuen fremdeles.

Nu dukkede Hovedet atter op, et Barnehoved, — det er Marianne, høit løftet af to Arme. I et Nu er en Mand oppe paa Stigen, løfter Barnet ud og bærer det ned. Faderen kaster sig over det bevidstløse Barn og lægger Dret til dets Mund og føler paa Hjertet. Hjertet flaar endnu, og Legemet er endnu varmt!

Imidlertid er hin Mand atter styrtet op ad Stigen, en anden bag ham, og begge bringe med stor Anstrengelse en Kvinde ud af det brændende Hus og ned ad Trinnene.

„Lisbeth", raabes der nu fra alle Kanter. „Det er Lisbeth!" Og Enhver vil trænge sig til hende og bringe hende Hjælp. Dog her synes ingen Hjælp mere mulig. Hendes Klæder var

halvt affvedne, Ansigtet fuldt af Brand-saar, Dine luffede.

Man løftede hende op og bar hende til Gjestgiverhuset, hvorhen man allerede havde bragt den lille Marianne.

Bevægelsen, som denne Scene havde fremkaldt, var saa stor, at man derover næsten ganske havde glemt Slutningen. Nu gif man atter med dobbelt Kraft til Verket, og det lykkedes ikke blot at redde Staldbygningerne, men ogsaa den ene Floi af Vaaningshuset.

Fjeldbonden bekymrede sig ikke mere om Slutningen. Han havde ledt faget sit Barn ind i Gjestgiverhuset og aandede først frit, da han saa, at det var uskadt og uden Fare. Det slog allerede Dine op og spurgte: „Hvor er Moder?"

I dette Dieblis kom man hørende med hende og lagde hende paa en Seng. Fjeldbonden skulde sit Ansigt med begge Hænder og stormede ud. Han svang sig paa en af de fra Branden reddede Heste og fløi i Nattens Mørke til Staden efter Lægen. „Hr. Doktor, to tusinde Kroner, om I redder min Kone! Hurtigt, I maa strax spænde for!"

Doktoren fik kun med Møje ud, hvorom det gjaldt og var i Løbet af en Time paa Pladsen. Han undersøgte omhyggeligt den Forbrændte og trak paa Skuldrene: „Det ser slemt ud, her er kun lidet Haab!"

Fjeldbonden greb Lægen ved Armen: „Hr. Doktor, fire tusinde Kroner, om I skaffer mig min Kone frisk igjen!"

Nu, for Gud er ingen Ting umuligt," sagde Manden alvorligt. „Sag vil gjøre, hvad jeg formaar. — Men her kan hun ikke forblive, hun maa til et roligt Sted."

„Til Sundhagen til hendes Forældre," sagde Vertinden. „Der er hun bedst forvaret."

„Lille Moder, min gode lille Moder,"

hulkede den lille Marianne og klappede sagte Lisbeths Haand. —

Alle græd.

Man gjorde nu en Baare istand og fire Mænd var færdige til at besørge hendes Flytning. Dybt nedsunken i sig selv og i Tausshed gik Ehrenfried ved Siden af. Halveis kom Skolelæreren dem imøde. Han havde savnet sin Datter og vilde endnu i Nat over til Ruderstädt. En Anelse sagde ham, at hun maatte være der. Nu bragte man hende hjem — baaret, som Vig, syntes det. — Den gamle Mand blev staaende som forstenet, og hans Hænder støttede sig bævende til Stokken. „Min Datter!“ det var det eneste Ord, han formaaede at frembringe.

Da faldt En ham om Halsen: „Vær rolig, Fader, hun lever endnu, og hun vil ikke dø; thi hun maa ikke dø!“

Skolelæreren kjendte paa Stemmen Fjeldbonden, og en ny Bæven gjennemfor ham.

Man kom endelig til Skolehuset, og den gamle Skolelærer havde underveis erfaret Sammenhængen. Regen var ilet forud og havde forberedt og trøstet Moderen, saa godt han formaaede.

Fjeldbonden veg ikke fra den Saarede og vendte knapt Dinene fra hende. Hans Hænder var stadig foldede, og det saa ud, som om han bad. Og det var saa, at han bad, bad varmt. Ordene er nu vel kommet en hel Del paa Kant; thi han havde hele sit Liv igjennem ikke befattet sig stort med den Ting. Men Gud fortaar jo ogsaa vor kantede Bøn, og kommer den blot fra Hjertet, saa er det godt nok.

At der var foregaaet en Forandring med Fjeldbonden, var Noget, man kunde se ved første Diekast. Helt fra den Dag, da Presten havde talt til hans Samvittighed, havde denne rørt paa sig i sin

Søvn og bragt Synderen stor Uro. Han kunde fra den Tid af ikke længere taale at være alene. For at undgaa sin indre Kval havde han stadig søgt Selskab i Vertshuset og talt tappert til Brændevinslassen. Men hvad hjalp det Altsammen mod den Stemme, som kun talte saa meget stærkere, jo længere det varede, før den fik komme til orde. Men lad enhver Synder vogte sig vel, tage Advarsel i Tide og ikke vedblive at synde med frit Forfæt, at ikke den Helliglands kaldende Paamindelse skal vige fra ham!

Det var bleven Fjeldbonden stedse klarere og klarere, at Presten havde Ret, at han, Fjeldbonden, bar hele Skylden, og at Lisbeth var altfor god for ham. Men hvorfor drev denne Erkjendelse ham ikke til Handling? Hvorfor lod han ikke sin Hustru komme tilbage og bad hende om Tilgivelse for Alt? Ja, naar han kun havde haft Mod dertil! Men Synderen er altid feig. Det maatte komme endnu længere med ham. — Nu havde Gud grebet til det sidste Mittel, og det Mittel slog igjennem: hos Fjeldbonden blev nu Alt anderledes, han græd som et Barn, han kunde endog bede som et Barn. Og hvorfor bad han? Altid kun dette ene: „Herre Gud, lad ikke Lisbeth dø fra mig! Jeg har jo saa meget at gjøre godt igjen, og jeg vil gjøre det, vil ganske sikkert gjøre det.“

Naar Presten nu kom, lattede han ikke længere noget mørkt Ansigt op, og naar denne bad med ham, var han først rigtig glad. Saa ofte han blot kunde, var han i Sundhagen og glædede sig altid som et Barn, naar de Gamle kom ham imøde med det Budskab: „Det er atter idag lidt bedre!“

Ja, det gik virkelig fremad med Lisbeth, men kun langsomt, meget langsomt. Da Vinteren kom, kunde hun blot med

største Moie snige sig omkring i Stuen paa to Krykker. Men i Hjertet var hun allerede for længe siden helbredet, saa maatte jo ogsaa Legemet komme efter, og Doktoren havde rigtigt faaet sine fire tusinde Kroner.

Da Lærterne atter jang paa de grønne Marker, og Svalerne kom tilbage fra deres Reise, blev der i Fjeldbondens Hus, som atter var opbygget efter Branden, feiet i alle Værelser, og Husdøren bekrandslet med grøn Mos, Slagteren havde maattet gjøre det af med tre vakre Faar, fra Bagerovnen lugtede det af

nybagte Kager, og Drengene havde trukket Stadsvoغن frem af Skjulet og pudset den skinnende blank. Men Fjeldbonden stod selv foran Speilet og pynkede sig som en Brudgom. Var han ikke i Virligheden Brudgom? Vilde han ikke idag føre en Husfru hjem? Bryllupsglæden lyfte ud af hans Dine, Kraften til et nyt Liv bragte hans Hjerter til at svulme, saa han gjerne kunde synge den ganske Dag. Genimod Aften havde han saa ført Lisbeth hjem, og da hun traadte ind i det festlig smykkede Kammer, tog han hende i sine Arme og sagde: „Gud velsigne vor Indgang!“

Ostindiske Storbyer.

IV. Benares.

Benares kaldes i Sanskrit Varanasi efter de to Floder Varana og Raschi, som her udmunde i Ganges; denne store og berømte Brahmaflod benævnes ogsaa „Rasi“ eller den straalende. Den ligger ved en Krømning af Ganges, har en stor Udstrækning og er Brahmaskolernes urgamle Sæde og Hinduernes helligste Stad. Den talte tidligere 5000 Studenter, og selv den Dag idag skal 8000 Huse være Presternes Eiendom, hvilke saa sit Underhold af de Riges og Pilgrimenes Gaver. Indernes Kunst og Videnskaber har fremdeles sit Hovedsæde i Benares.

Men det, som giver Byen dens høieste Værd og Fortrin, ligger for Hinduen i Bisvishas Tempel, det helligste Tempel i den helligste Stad, det mest berømte Valfartsted. Paa den Tid, da Indien blev undertvunget af Muhamedanerne,

skal Bisvissha*) være sprunget ned i en Brønd, som endnu idag i Templets Baggaard indbyder de Fromme til Nenselse. For ret oienlynt at bevise for Hinduerne Halvmaanens (her: den muhammedanske Religions) Overlegenhed lod Keiser Aurungzeb nedrive flere af deres Templer og opførte paa deres Sted en stolt Moske, hvis 2 Minaretter hævede sig 150 Fod i Veiret. Dog blev Shivas Tempel paa ingen Maade fordunklet af Moskeens straalende Halvmaane, men blev først da rigtig det helligste Valfartsted for hele den indiske Verden. For at kunne forrette alle Ceremonier i det „allerhelligste“ Tempel behøver Pilgrimten 15 Dage, derpaa tror han at opnaa fuldfommen Renhed fra sine Synder. Tidligere beregnede

*) Under navnet Bisvissha aabenbarede Gudens Shiva sig som Menneske.

man Antallet af de Pilegrime, som strømmede didhen hver Dag, til 10,000; paa Festsdagene er Trængselen uhyre. Tallet paa dem, som hver Dag forrette sin Andagt ved den hellige Ganges, er gjennefsnitlig 50,000. Naar man ved Solopgang kommer hen til Floden, ser man Tusinder af Hinduer ile til; de gaa hen til Flodbredden, vende sig mod Solen, øse med Haanden af det „hellige“ Vand og bestænke Hovedet dermed under Bonner, der fremsiges med lav Kost. Mange Braminer sidde tæt ved Strømmen i smaa Kiosker eller paa Stenblokke for at modtage de Frommes og Pilegrimenes Gaver og til Gjengjæld meddele dem Absolution for deres Synder.

Seet fra Flodssiden danner Benares et herligt Stue; det ser ud, som det var en By af lutter Templer og Paladser. Pragtsulde Trapper, for det Meste bestaaende af Marmor, føre ned til Vandspeilet. Templer, Haller, Pagoder, Pavilloner og Badepladse afvekle i broget Mangfoldighed, og paa de aabne Pladse staar der Palmer og styggesulde Trægrupper. Husene er i den vakreste Bydel ofte 4 til 6 Etager høje, massivt byggede, forsynede med Verandaer og Balkoner og prydede med Freskomalerier og Billedhuggerarbejder. De indiske Fyrster pleie, selv om de har mistet sit Land, at anlægge Klostre i Benares og udstyre dem paa rigelig Maade samt at holde Gesandter der, som i deres Sted bringe Offer og forrette Bonner. Fyrster og Rigmænd skynde sig fort for sin Død at sikre sig en god Plads i Himlen ved at testamenter store Summer til en Pragtbygning i Benares. Alle Jordeiendomme blive kostbarere, jo nærmere de ligge Ganges's hellige Bende. Saaledes er Flodbredden bleven den bedst bebyggede, tættest beboede og hyppigst besøgte Del af hele Landet.

Antallet af Templer og Moskeer er meget stort; man taler om 1000. De lærde Prestefollegier med sine Stoler bevare den indenlandske Literatur, lære og forklare Lovene og holde sig under dette ærgstelig borte fra al Berørelse med Europæerne.

Ligesom Europæernes „Messier“ *) egentlig har de kirkelige Messier og Valfarterne at takke for sin Oprindelse, saaledes har Pilegrimsøafsenet ogsaa bragt Industrien og Handelen i Benares til en blomstrende Høide. Der findes Guld-, Sølv-, Uld- og Bomuldsfabriker; man driver en livlig Handel især med Diamanter, ligeledes med Vand fra Ganges, som sendes viden om. I Februar Maaned er Hovedmessien.

Den store Stads Indre staar i en sorgelig Modsatning til den Del, som ligger ved Ganges. Gaderne ere der saa trange, at en Palantin (o: en Art Bærestol) neppe kan komme frem gennem den følgende Mængde. De lave Huse er ofte blot Jordhytter, tækkede med Rør eller Palmeblade; paa Stov og Smuds er der overalt ingen Mangel. Dertil kommer den utallige Mængde Bettlere, Spedalske, Lamme, Blinde, Krøblinger, uforstammede Bedragere og Kyfferiddere. Ogaa de høide, indviede Dyr reise ofte gennem Gaderne, og Alle vige ærbødig tilside. De gaa frit omkring inde i Templet og æde af den ofrede Ris og af Blomsterfrandsene. I Forstaden Durgakund opholde ogsaa „hellige“ Aber sig paa store Mangotræer; de ere ganske tamme og springe imod de Besøgende i Haab om at faa Slikkerier.

Europæerne bo i Forstaden Sikri; de

*) Messier kalder man især i Tyskland de store, aarlige Markeder, som holdes paa flere Steder, f. Ex. i Leipzig.

ride gjerne paa Elefanter ind i Byen, da disse lettest bane sig Vej.

Antallet af Husene anslaaes til 40 a 50,000, og Indbyggertallet til 400 a 500,000; dog bliver Folketællingen meget vanskeliggjort ved Hinduernes Fordomme.

I Aaret 1775 kom Venares i Englændernes Hænder og er nu Sæde for Provindsstyrelsen.

V. Kalkutta.

Kalkutta (det er Gudinden Kalis Bolig) strækker sig $1\frac{1}{2}$ Mil paa den venstre Bred af Hugh^{*)} som er en af de mange Arme, hvori Ganges deler sig, før den gaar ud i Havet. Paa dette Sted laa der endnu i Aaret 1717 kun 2 smaa Landsbyer mellem Sumpe og Skove. I vor Tid bliver næsten hele Indien og desuden Østhyften af den bengalske Bugt behersket fra Kalkutta af. Fra det saakaldte „hvide“ Kwartal, Paladsernes egentlige By, kommer man gennem Bazarstaden til uanfælige, landsbyagtige Forstæder med Bambus og Palmehytter. Tilsluttet blive disse Hytter og de i Haven halv forstaaede Villae mere og mere sparsomme, og endelig fører en bred Alle af Teak og andre Træer gennem et pppigt Land, hvor høie Mais- og Risagre og Betelplantager afveksle med Kokos- og Arefapalmer, til Parken ved Barakpur og til Guvernørens Sommerresidents.

Europæernes Boliger er meget rummelige og bekvemt indrettede; men Væg-

*) Venstre Bred d. e.: her Østfiden, da Hugh's Retning der er fra Nord mod Syd. For at bestemme højre og venstre Bred af en Flod, tænket man sig staaende i Floden og seende nedad Strømmen. La Crosse ligger paa venstre, Winona paa højre Bred af Mississipp. Red.

gene har næsten ingen Malerier eller andre Prydelser, nærmest af den Grund, at de lider meget af Fugtighed, ligesom det ogsaa er Tilfældet i Bombay. Selv Bøger er efter flere Aar ofte ødelagte af Møl og andre Insekter. For at kunne nyde den frie Luft i Skyggen og tillige for saa meget som muligt at hindre Solstraalerne fra at falde ind i Værelserne, løber der rundt omkring ethvert Hus, for det Meste i hver Etage, men ialfald i den øverste, en „Veranda“, et indisk Ord, der betyder en stor Gang. Uagtet Kalkutta er Bosted for en betydelig Mængde Embedsmænd og ligger særdeles gunstigt til for Handelen, er det dog ikke noget særdeles yndet Opholdssted; man er uden Theater, Koncertsal, Park o. s. v. Det dræbende Klima har ikke saa liden Del deri. Da Byens Opmomst er fra en forholdsvis nyere Tid, har den heller ingen indiske Mindesmærker af nogen Størrelse eller Fremragenhed. Hindutemplerne og Moskeerne er smaa og kun bestemte for de Nærmestboende. Af megen Interesse derimod er Bazarerne paa Grund af den Mangfoldighed af indiske Produkter, som der findes ophobede. Hugh-Evens Overflade er ogsaa stadig bedækket med Tusinder af Fartøier, som er ladede med fortræffelige Markedsgegenstande og Korn. Under en saa stor Færdsel anrette de her forekommende Storme, Kyllonerne, stor Støde især paa Grund af den Indfyldelse, den store Ebbe og Flod har i Forbindelse med Stormen. Saaledes blev f. Ex. under en Storm i 1867, især fordi den indtraf midlertidigt med en dyb Ebbe, 400 Skibe ødelagte, og over 600 Mennesker mistede Livet paa Floden.

Meget lærerigt er det at besøge den stærke Fæstning, til hvis fulde Forsvar der kræves 25,000 Mand og 619 Stykker Skyts, endvidere Kanonstøberiet,

Artilleridepotet, Mynten, Museet, den botaniske Have og forskellige Slags Undervisningsanstalter, hvilke alle er Indretninger fra en nyere Tid og vidne om det britiske Herredømmes Klogskab og Kraft, men vise os Intet, der bærer Vidnesbyrd om Indernes store Fortid eller deres Nationalitet. Denne kommer derimod tilsyne i det travle Liv i Bazarerne eller paa Huglyfloden, som bedæktes af en Skov af Maastr fra Krigs- og Handelsstæder tilhørende al Verdens Nationer, og som gjenemskjæres af Tusinder af smaa, letbyggede Baade, eller som om Morgenen vrimler af Badende. En gunstig Anledning til at lære Folkelivet at kjende har man ogsaa paa Corfoen om Aftenen efter Solens bratte Nedgang eller i den mindre vandre „Native town“ (de Indfødtes By), hvor de Indfødte tilbringe sit halve Liv paa de flade Tage af sine Hytter eller more sig med Musik, Dands og Leg. Under Muhammedaernes Moharrem-Fest viser Folkets Munterhed og Livlighed sig bedst.

VI. Singapore.

Den Singapore, som ligger ved Halvøen Malaffas Sydspids og kun ved et smalt Sund er skilt fra Fastlandet, var indtil 1819 bedækket med tæt Urskov og et Tilflugtssted for de værste Sørøvere. Om trent 700 Aar tidligere var der fra Byen Palembang paa Sumatra bleven anlagt en By Singapura (Købstaden) paa Den; men den blev senere odelagt, og alt var igjen ubeboet i Aarhundreder. Da nu Hollænderne i 1815 fik tilbage de Besiddelser, som Englænderne under Krigen med Frankrig havde bemægtiget sig, og altid videre og videre udstrakte sin Indflydelse over hint Hav ved at tage nye Distrikter i Besiddelse og indgaa

Kontrakter med indenlandske Fyrster, som indrømmede dem store Forrettigheder fremfor andre Nationer, forstod Sir Stamford Raffles paa en kjædet og behændig Maade at sætte en Grændse for Hollændernes Enevælde paa de Kanter. Han anlagde paany igjen Byen Singapore og stiftede derved den britiske Handel et Støttepunkt paa samme Tid, som Englænderne ved kontraktmæssig Overenskomst gav Malaffa tilbage til Hollænderne og derved mistede den sidste Kvadratsod Land i de Egne. Grunden til Koloniens hurtige Opblomstring ligger dels i de frie Institutioner og dels i den gunstige Beliggenhed. Paa den ene Side fik Kolonien fuldstændig Frihed for alle Afgifter og al Kontrol, medens alle de europæiske Nationer, som havde Magten i hine Have, indtil da havde opretholdt trykkelige Enerettigheder for at holde fremmede Flag borte; paa den anden Side var der fuldstændig Sikkerhed for Person og Eiendom, medens der i de indfødte Fyrsters Lande herskede en grændseløs Retløshed og Usikkerhed. Begge disse Omstændigheder gjorde meget hurtigt Singapore til en Stapelplads baade for de Produkter, der kom fra Landene rundt om, og for de europæiske, især engelske, Varer, som derfra igjen forsendtes videre til alle omliggende Der og Rysstlande. Dette og Dens geografiske Beliggenhed som en Station midt imellem Indien og China og ved Udgangspunktet for Monsun-Vindene, der beherskede hele Ostasiens Skibsart, i Forbindelse med en mild Temperatur og en sund Luft, loffede snart til sig Chinese, hvis talrige Indvandring begunstigedes af den engelske Regjering, da disse slittige og noisomme Arbeidere var velkomne i Modsetning til Bagindiens træge Folk. Snart blev Singapore ogsaa en vigtig Station for Provianterin-

gen, om ikke netop for Seilskibene, der ofte uden Ophold fortsatte Reisen lige fra Yokohama*) til London, saa dog for Dampskibene, som her forsyne sig med Kul. Krigsskibene standse ogsaa ofte i længere Tid, for at deres talrige Mandskab kan forfriske sig og samle Kræfter i det sunde Klima. Endelig er Singapore meget gunstigt beliggende som en overordentlig vigtig Poststation mellem Europa, Ostasien og Australien. Byen danner en Halvcirkel, hvis rette Linie Stranden er, medens Buen er begrændset af en Række høie Klaser. En liden Flod deler Byen i to i Bestaenhed og Udseende temmelig forskjellige Dele, en større mod Nord og en mindre mod Syd. I den største ligger de fleste offentlige Bygninger og mange af de rige Kjøbmænds og Embedsmændenes Boliger. Paa Sydsiden har Forretningsskibet sit Sæde. Paa begge Bredder af den lille Flod ser man en næsten uafbrudt Række af Pramme og andre Smaaabaade, som løsse eller indtage Varer, der igjen bringes videre af stærke chineeske Kulier**). Strax i Vest for Byen er der en liden Bugt, som er tilflukket fra alle Kanter og er saa dyb, at de største Skibe kan lægge til Bruggerne. Den er omgivet af smaa, grønne Høie, og man vilde tage den for en ensom, stille Indø, hvis ikke de mægtige Skibe var et Vidnesbyrd om Havets Nærhed. Her er Sædet for et stort Dampskibskompani, der har store Oplag af Kul fra England, Australien og Borneo,

*) Yokohama er en af de 4 Havne, som Japan ved Traktaten af 1858 maatte aabne for Europæerne.

***) Kuli er egentlig et indisk Ord, der betyder Arbejder, Drager, Træl; det bruges især om de Arbeidere, som er overførte fra Indien eller China for at gjøre Tjeneste i fremmede Lande.

store Magastner til Udrustning af Skibe og alle Slags Indretninger, som er nødvendige til Istandsettelse af Skibe og Maskiner.

Den travle Færdsel paa Gaderne staar i Forhold til Livet nede paa Rheden. Byen er en Samlingsplads for alle Folk i det fjerne Osten. De forskjellige Nationer bo i hver sine Bydele; man kan derfor næsten skjæle mellem lige saa mange Kvartaler i Byen som Racer. Langt overveiende baade i Antal og Betydning er Chineseerne, som bo i den største og mest belivede Del af Byen; de skal beløbe sig til omtrent 80,000.

I Nord for det chineeske Kvartal ligger Hinduernes, og i den gamle Fisterflekke Singapore bo Malayerne, som bekiende sig til Islam (Muhammedanister). Inde mellem disse bo mere enkeltvis Arabere, Persere, Armeniere, Siamesere, Birmaner, Anamiter, Søder og Andre. Gadelivet er særdeles paafaldende derved, at man saagodtsom aldrig faar Die paa en Kvinde. Chineseerne, som komme did i den Hensigt at vende tilbage til sit Fædreland, naar de har tjent sig en liden Formue, bringe ingen Fruentimmer med sig. De fleste af de saa Kvinder, som hører hjemme der, holde sig efter Orientens Skik inde. Aldrig gaar en Kone ved Siden af sin Mand eller Arm i Arm med ham; de malayiske Familier gaa i Almindelighed den ene efter den anden, først Børnene, derpaa Moderen, endelig Faderen og de Børne. Ogsaa Mændene gaa altid indbyrdes i Råd efter hverandre, den Fornemste foran og de andre bagefter, hver efter sin Rang. Denne Skik har de vel optaget i sit Hjem, hvor der kun fører smale Stier gennem Skovene, og senere følge de den ogsaa i de bredeste Gader. Den samme Vane har ogsaa Indianerne i Amerika.

Det prægtigste Udseende har Byen om Aftenen mellem Kloffen 8 og 10. De Gader, hvor de europæiske Kjøbmænds Forretningshuse findes, er da øde og mørke; men i de andre Bydele, især i Chineseernes Kvarter, er alle Butikker aabne og oplyste af store, mangesfarvede Papirlanterner, der tillige gjøre Tjeneste som Skilter; alle Slags Verksteder er endnu i Virksomhed; thi Chineseerne, der vel er Jordens sluttigste Folk, drive alle Haandværk, hvortil der kræves Færdighed og Udholdenhed; fra den tidlige Morgen til langt paa Nat ser man dem ved deres Arbeide i de aabne Boder eller paa Gaden. De har ingen Festsdage undtagen Nytaarsaften. Alle Produkter, som fra det indiske Hav komme til Europa, gaa først gennem Chineseernes Hænder over til Exportørerne, ligesom ogsaa de fleste europæiske Varer først gennem deres Mellemløbsstæder naar de Indfødtte. Endnu forend et indenlandsk Skib har kastet Anker, er der allerede kommen ombord en Chinese, som gjør Bekjendtskab med Skibets Ciere eller Fører, forstrækker ham med Penge, udlurer og udnytter hans Svagheder og ender med at komme i Besiddelse af Ladningen.

Europæerne, hvis Antal er meget ringe, og som for Størstedelen bestaa af velhavende Kjøbmænds og hoit lønnede Embedsmænd, har i mange Henseender en mere fremragende Stilling end i Europa den hoie Adel. Ved sin Rigdom, Dannelse, Foretagelsesaaend og Væresfølelse staa de hoit over alle de andre Nationer, som der er repræsenterede. Desuden danner Farve og andre Holdninger en naturlig og uoverstigelig Skranke for alle ærgjerrige Asiater, hvoraf vistnok ogsaa en Del samler sig store Rigdomme. Den Luxus, hvormed Europæerne omgive sig, og den Rundhaandethed, hvormed de betale, er ogsaa Midler til at

stafte dem Agtelse hos Asiaterne. En af de behageligste Fordele, som udspringer af dette Forhold, er den ubegrænsede Tilførsel, som alle Europæere nyde. Ingen af dem bærer Penge paa sig, men de kan dog i enhver Butik kjøbe, hvad de vil. En tydsk Rejsende benyttede engang i Johore, som ligger hinsides Sundet paa Astens Fastland, endel unge Mennesker til at samle Dyr og Planter. Da han ikke havde Penge hos sig, gav han enhver af dem et lidet Stykke Papir, hvorpaa han skrev Størrelsen af den Sum, enhver skulde have. Han regnede Summerne sammen og gav ved sin Afreise den ældste af Gutterne en Anvisning for den hele Sum, betalbar i Singapore. Skjønt han var aldeles ukjendt, havde Ingen den ringeste Misstanke, og Alle var tilfredse.

Alle Europæere, som bo paa Landet, tilbringe Forretningstiden fra Kloffen 9 til 4 i Byen. I denne Tid staa Huset sædvanlig tomt; selv Tjenestefolket er da ofte fraværende eller sover af Hjertenslyst. Huset staa aabent, ingen Dør er lukket; man kan frit gaa igennem alle Værelser, hvor der tildels findes værdifulde Gjenstande. Men mærkbart nok bliver Intet stjålet, skjønt der blandt de Indfødtte hyppig nok forekommer baade Tyverier og Røverier.

Landstedernes Tjenestefolkets og Hæsternes Billighed tillader de rigere Europæere at føre en fyrstelig Husholdning; men enhver Forretning kræver sin særegne Tjener, og den, som kommer til et Selskab uden at have sine egne Tjenere med, resiterer, at hans Talerken bliver staaende tom. Den for nævnte tydsk Rejsende, som blev modtagen med stor Gjestfrihed af den preussiske Konsul, mente, at han kunde lade sig betjene af dennes talrige Tjenere; men de afviste med Brede hans Anmodninger.

Endstjont Malayerne egentlig hore hjemme her, indtage de dog en underordnet Stilling. Blandt Armenierne, Perserne, Araberne, Joderne og Hinduerne findes der flere store Rjovmænd med anseelige Formuer; men Malayerne derimod forblive fattige; de er hverken stikede for Handel eller andre Forretninger og staa i Fliid, Udholdenhed og Kløgt tilbage for de andre Asiater. De er derimod i Besiddelse af visse ridderlige Dyder og Udyder. I Forholdet til Andre er de stolte, tilbageholdende, indesluttede, ligegyldige, alvorlige, næsten melankolske; men ved god Behandling og Jmødefkommenhed er de trofaste, paalidelige og omsindtlige ligeoverfor Fornærmelser. Indbørdes er de meget hensynsfulde mod hinanden og benytte sig aldrig af Skjeldsord, men bruge istedet derfor Udtrykket „Ulykkesmenneske“. De lyde ogsaa mindre end de andre. Medens Chinesevens Handlinger kun synes at være fremkaldte af Egennytte, aldrig af Gressfølelse, kan man derimod ikke komme nogen Veie hos Malayeren med Penge. Vigger han efter Maaltidet henstrakt paa sin Matte, er det meget vanskeligt at faa ham til at rejse sig ved at byde ham Betaling derfor.

Malayerens Farve er gulbrun, hos de Fornemme noget lysere, hos dem, som leve meget i fri Luft, noget mørkere. Deres Haar er sort og glat. De er smaa og velbyggede med fine Hænder. Ansigtet er bredt og fladt. Næsen liden med brede Næsebor, Munden stor, og Læberne ræffe næsten ligesaa langt frem som Næsen.

Malayerne er overveiende en sofaerende Nation; en af deres Stammer, som ogsaa kaldes Somennefer eller Sogigeuner, tilbringer Livet i Vaade og nærer sig af at samle Muslinger, Skildpadder og forskjellige Slags Sopplanter,

af Fiskeri, Lufthandel og Kov. Ogsaa de Fastboende oplaa helst sine Boliger i eller ved Flodmundingerne. To af Singapores Forstæder, Kampong-Malatta og Kochor, kan tjene som Exempler herpaa. Husene staa paa Pæle i Vandet eller paa den sumpige Bred; Gulbet bestaar af Fjæle af Bambus eller Ribong med aabne Rum imellem, hvorigjennem al Urenslighed staffles væk. Væggene og Taget er af kløvede Bambusrør, Matter, Palmeblade eller lignende løst Materiale. Foran Husene gaaar en Fodsti, der er smal, vakkende og fuld af Huller. I Ebbitiden staaar hele Landshyer i Mudder, hvori Børnene vade om og lede efter Muslinger, Krabber og Mak til Agn. I Flodtiden staaar Alt under Vand; da fare smaa Vaade omkring, hvoraf nogle neppe er store nok til at bære en liden Gæt, som sidder ganske nogen i Stavnen og kaver sig frem med Hænderne, saa han ser ud næsten som en Havfrue. Gammel og Ung ligger da under et Soltag foran Husdøren og fisker.

De i Singapore bosiddende Malayer er for det Meste Vardsmænd, Fiskere og Folk, som samle Muslinger, Krabber og andre Soddyr eller Sopplanter samt Skovprodukter. De tætte Husene, flette Kurve og Matter og udføre mange underordnede Forretninger; ogsaa som Gartnere foretrække Europæerne dem fremfor Chineseerne og Andr'. Som Tjenere er de dovnere og mindre flinke end hine, men mere bestedne.

Dens Frugtbarhed er overordenlig stor; den tropiske Frugt og Fylde henrykker Europæeren. Ananas er saa billig, at man bruger den til at skure Skibsdæk med. Rangkafrugten, som har megen Vighed med Brodfrugttræet, bliver over halvhundrede Pund tung. Sagopalmen og Peberbusken voxer i stor

Yppighed. For de egentlige Kolonialvarer derimod, Sukker, Kaffe, The, Bomuld, Kakao, er Klimatet i Singapore ikke rigtig skiftet. Muskattræet vil heller ikke rigtig trives. Da Singapore kun ligger 1 Gr. 17" nord for Ækvator, hersker der derhorte en bestandig Sommer. Forstjellen mellem den længste og korteste Dag er kun $7\frac{1}{2}$ Minut eller saagodtsom ingen; alle Dage er praktisk talt lige lange Aaret rundt. Midelvarmen for Aaret er $22\frac{1}{2}$ Gr. R. Om Morgenens hersker der en behagelig Kjølighed; men Solen stiger snart saa høit, at Alt vilde blive indhyllet i et blændende Lys og en brændende Glød, hvis ikke Skyer, hyppige Regnskure og regelmæssige Brister dels fra Fastlandet, dels fra Søen tempererede baade Lys og Heden. Regnstanden er 90 Tommer, fordelt paa 180 Regndage, om Vinteren noget mere end om Sommeren; dog gaar der sjelden en Uge hen uden Regn. Her i Ækvators umiddelbare Nærhed findes der ingen Torke- og Regntid, som nærmere Venderkredsene danner ligesaa tydeligt, om ikke netop saa skarpt adskilte Aarstider som Sommeren og Vinteren hos os. I Singapore kan man ikke mærke nogen Forskjel mellem den første Januar og den første Juli. Luftens Fugtighed er under en saa stor Regnmængde, forenet med saa høi Varme, altid meget stor. Det er meget vanskeligt at bevare Fernvarer mod Rust; Bæder og Papir bliver muggent, Fosforen falder af Tændstikkerne.

Tidligere var Den ganske bedækket med Skove, Veiene maa nu uafslædig holdes aabne af Arbeidere, ellers trænger Skoven frem igjen og besætter det fra den dundne Terræn. Om en tropisk Urskovs Tæthed og Uigjennemtrængelighed give vore tykkeste Skove slet intet Begreb. Mellem Stammerne, som for det Meste

er uden Grene lige op til det 60 a 80 Fod høie Løvtag, slynger der sig i alle Retninger et saa tæt Virvar af Underkov og Slyngplanter, at det er aldeles umuligt at trænge ind uden Skovør. Den største Hindring danner Kalamuspalmene, hvis lange, tynde Stængler er tæt besat med skarpe Pigge. Bladene er paa Undersiden forsynede med Hager, ved hvis Hjælp de slynge sig fast overalt, hvor de møde en Gjenstand, og skaffe paa den Maade den nødvendige Støtte for Stammen, som er altfor tynd og elastisk til at bære sig selv. Nogle Arter af dem naa en Længde af over 1000 Fod; de trække sig som Træde tværs igjennem Skoven i alle Retninger og blive ogsaa, efterat Bladene og Piggene er afrevne, tilbids benyttede som Tauge eller Reb. Til disse Klatrepalmer hører ogsaa vort saakaldte Spanstrør, som vøjer paa alle Der i det indiske Hav og er for mange af dem en vigtig Udførselsartikel.

Tigrene spille en stor Rolle i Singapore. Paa denne lille D, som kun er omtrent 15 geografiske Kvadratmile stor, skal der aarlig blive dræbt af Tigre 300 a 400 Mennesker, medens der paa hele Java kun dræbes omtrent 150. Alle Forsøg paa at udrydde Dyret vil vel trods de høie Præmier, som udsættes for at fange og dræbe det, forblive frugtesløse, saalænge ikke den hele D er gjennemgaaet af Gader og tæt beboet overalt. Det er ingen Tvivl underkastet, at de komme sømmende over Strædet, loffede af det rigelige Bytte. Europæerne ere ikke særdeles bange for disse Dyr, som ikke angriber Kjørende eller Ridende, neppe engang Fodgængere, og det er i Virkeligheden mest Chinesere, der falde som Ofre for dem, naar de omgivne af det tætte Buskverk sidde paa Hus ved sit Arbeide. Tigeren sniger sig da bagfra ind paa den næsten nøgne

Rull og dræber ham i Almindelighed ved et Bid i Mafften. Ofte afriver den kun en Del af Legemet, en Arm, et Ben eller Hovedet, og lader det øvrige ligge. Chineseerne skaffe sin uhykkelige Kammerat tilside saa hurtigt som muligt for ikke at være nødte til at bringe Liget til Lighsyn i Byen.

En ikke mindre Hovedrolle spiller Opiumet; thi paa intet Sted i Verden bliver der i Forhold til Folketallet rogt saa meget Opium som i Singapore. Grunden dertil synes at ligge i de høie Lønninger og i den overveiende chinesiske Befolkning. De Velhavende røge sin Opium hjemme, de Fattigere hos Kræmmerne i et dertil indrettet eget Værelse; de ligge udstrakte paa Bambusbræder og indsuge af et bærsformet Pibe-hoved i lange Drag Røgen, som de beholde i nogen Tid og derpaa blæse ud. Den store Fare for en kronisk Forgiftning ligger her ligesom ved Spirituosa i den uimodstaelige Magt, som dets Tillokelse faar over Villiekraften, og i Nødvendigheden af altid at lade Portionen stige for at frembringe lignende Fornemmelser. Umaaadeholdne Opiumsrøgere gaa saavel i legemlig som i aandelig Henseende en hurtig Undergang imøde, og det tager samme Ende med dem som med Drankerne. Det skal være meget lettere at vænne sig af med Drik end med Opium, naar det først engang er blevet til Vidskab; Mange anse det for umuligt.

Naar man betænker, at China med en Befolkning af over 400 Millioner, Japan med 35 Millioner, Cochinchina,

Anam, Siam og Birma med idetmindste 25 Millioner alle være hermetisk tillukkede og først nu er trukne ind i Verdenshandelen, endvidere at Rusland har anlagt en Koloni ved Amurs Munding, at Spanierne paa Philippinerne har nedsat Priserne og aabnet 4 nye Havne foruden Manila som indtil for nylig var den eneste Havn, der var tilgængelig for Udlændinger, fremdeles at de rige Rulleier paa Nordvestkysten af Borneo og paa Labuan først nu drives i det Store; at endelig Australiens Betydning tiltager med den Hurtighed, som er egen for Guldblandene, — naar man tager alt dette i Betænkning, vil man være tilbøielig til at antage, at der endnu forestaar Singapores Handel, Sikkskift og Folkemængde en uberegnelig Tilvæxt. Men dette har dog i de sidste Tiaar ikke bekræftet sig. De Forandringer, som allerede har begyndt at høre sig med Hensyn til Singapores Handelsforholde, er ganske naturlige og har sin Grund i den malayiske Handels Udvikling. Tialrige Havne paa Halsøen Malakka, paa Borneo og Sumatra, i Siam og Cochinchina, hvilke tidligere udelukkende bragte sine Produkter paa Markedet i Singapore, har lidt efter lidt forsøgt at gjøre sig uafhængige. Efterhvert som altsaa de andre Havne i det indiske Hav, saasom Rangoon, Bangkok, Saigon o. s. v. tiltage i Betydning, maa den Tiltrækningskraft, som Singapore har udøvet, formindskes, om den end vistnok altid vil vedblive at være et meget vigtigt Led i Handelsforbindelsen mellem Asien og Europa.

Opdagelsen af Australien og Oceanien.

(Fortsættelse.)

3. Nyseeland og dets Befolkning.

Seiler man fra Nykaledonien i Syd-
ost, saa kommer man til den af Cook i
1774 opdagede *Norfolk*. Man
fandt den øde og ubeboet, men Plante-
verten høist fortræffelig. Furuen (*Mraus-*
karie) forekommer her i en udviklet
Rjæmpeform, thi man træffer paa Træer,
som have et Ivermaal af 11 Fod, og i
Høide af 75 Fod endnu ere 8 Fod tykke
og have dertil den næsten utrolige Længde
af 250 Fod. Europæerne have for-
plantet hertil Limonie- og Citrontræer,
Granatable- og Kaffe-træer samt Vin-
stokken. En engelsk Straffeloni findes
her for saadanne Forbrydere, der i Ko-
lonien Port Jackson begaa nye Forbry-
delser eller vise sig usforbederlige. Syd-
ostlig for Norfolk ligger *Nyseeland*,
Australiens største Ø efter *Ngguinea*.
opdaget 1642 af den berømte Søfarende
Tasman og af ham kaldet *Stateland*.
Mere end et Aarhundrede forløb
efter dens Opdagelse, inden den 1769
igjen blev besøgt af Cook paa hans første
Reise om Jorden. Han fandt, at *Ny-*
seeland ikke bestaar af blot en Ø, men
af to, der ere adskilte fra hinanden ved
et Stræde, som man til Minde om dets
Opdager har kaldt *Cooksstrædet*. Cook
besøgte dem endnu flere Gange, Andre
ere fulgte efter ham, og nu ere de os
temmelig noie bekendte. En Række af
sne-dækkede Bjerge, for det Meste vul-
kaniske Reglehjerge, indtil 14,000 Fods
Høide, gaar igjennem begge Der. Langs
Kysterne findes en Mængde rummelige
Bugter og hyppelige Havne. Dybe Flo-
der udstømme i Havet og talrige Vand-
fald styrte sig fra Fjeldene ned i Dybet.
Tykke Skove bedække Skraaningerne, og

den kjæmpemæssige *Kauri-Furu* findes
hyppigen. Intetsteds træffer man paa
en giftig Drm eller noget for Mennesket
skadeligt Roddyr. Luften er sund og
mild. Den frugtbare Jordbund frem-
bringer ikke alene en Mængde inden-
landske Vexter, blandt hvilke jeg her kun
vil nævne den *nyseelandske Vin*,
hvoraf en Mængde forbruges i Europa,
men ogsaa næsten alle europæiske Korn-
arter og Frufter. *Nyseelands Skove*
ere i Sandhed pragtfulde og ganske for-
sjiellige fra dem i *Nyholland*. Mær-
kelig er den overordentlig Mængde
Bregner (3: *Ormegræs*), der findes
udbredte over begge Der, og som ofte
blive 9 til 10 Fod høie; ja der gives
endog et smukt Bregnetræ, der naar en
Høide af 20 til 30 Fod.

Begge Der have et Fladerum af 2,900
geografiske Kvadratmile. Den nordlige
(*Ika Na Mawi*) er mest bekendt og
udgjør den skønneste Del af *Nyseeland*.
Den sydlige (egentlig mellemste, da der
endnu findes en liden Ø), danner en
paafaldende Modsetning til den første.
Saasnart man har sat Foden over *Cooks-*
strædet, som adskiller de to Der, for-
andrer Panoramaet sig. Uhyre Bjerg-
masser, hvis nogne Toppe rage høit op
i Skyerne og for det Meste ere begravne
under bestandig Sne, dække Dverfladen.
En herlig Plantevert smykker Skraanin-
gerne, der gaa brat og truende ned i
Havet. Ingen Flod formaar at danne
sig et Leie paa disse bratte Skraaning-
er, det sammenløbne Rilde- og Snevand
styrter sig i vilde Fossesfald ned i Havet.
Man maa have været *Zienvidne* til et
saadant frygtelig storartet Skue for at
kunne fatte dets *Bildhed*. Især er Vest-

lysten frygtelig. Den viser sig kun som en ode Strækning, der hyppigen hjemføges af Storme og pidfæs af Brændingerne.

Beboerne af dette vilde og i sin nordlige Del dog saa skønne og milde Land ere af Naturen haarde og ubøielige som deres Fjelde, deres Lidenstaber stumme rasst og ubændigt som deres Fosse. Det er et stort, velstakt, kraftfuldt Folkelag. Diet er sort og livligt, Lænderne skønne og hvide som Elfenben, Ansigtstrækkene regelmæssige og behagelige. Det sorte Haar falder ned i rige Lokker, Hudfarven er lysebrun, næsten som hos Beboerne af det sydlige Europa. Nyseelænderen er tatoveret, og det særdeles smukt og rigt, saafremt han er en fornem Mand. Alligevel er denne Tatovering en temmelig smertefuld Operation, da Figurerne ikke alene stikkes, men ogsaa skjæres ind. Ansigt og Bryst tatoveres især, og store Krigere lade efter ethvert Felttog nye Tatoveringer anbringe paa Legemet, for endnu i de senere Aar at have en Grindring om sine Bedrifter. Man har nogle Kunstnere, som give sig af med Tatovering og besidde udmærket Dygtighed i at frembringe regelmæssige Former. De betjene sig hertil fornemmelig af et skarpt Ben, der undertiden endnu er forsynet med nogle Tænder. Man sætter det paa Huden og slaar paa det med et lidet Træstykke, for at det kan trænge dybt nok ind. Da herved hyppigen opstaar Blodning, saa venter man til den er standset, hoorpaa man bestrnger Indsnittene med en i Farve dyppet Pensel. Ved Overenskomst med Høddinger træder et Afrids af deres Tatovering, *Moko* kaldet, istedetfor Underkristen. Kvinder tillades kun lidet at tatovere sig, Slaver slet ikke. Denne Operation gjøres ikke paa en Gang, men lidt efter lidt.

Nyseelændernes Karakter er en Forening af gode og slette Egenskaber, en Blanding af Sagtmodighed og Grusomhed, der gjør ham til den frygteligste Kannibal. Er han rolig, saa viser hans Ansigt Godmodighed og Venlighed; geraader han i Brede og Raseri, saa bliver hvert Træk, hver Mine aldeles forandret og vansret. Havn er hans første Lidenstabe og udgjør Hovedtrækket i hans Karakter. Den mindste Fornærmelse kan han ikke glemme; gjengjelder han den ikke selv, saa ster det ved hans Børn eller Børnebørn. Grindringen derom gaar fra Slægt til Slægt og benyttes endnu lang Tid efter som Paastrid for et fiendeligt Angreb. Døden trodses han med Koldblodighed og Mod, dog er han i sine Kampe mindre tapper, navnlig ligeoverfor de europæiske Vaaben, end listig og forslagen. Menneskefød er hans Yndlingsspise. En Missionær saa engang efter en hidsig Fegtning 60 Dvne opførte, og i alle saa Menneske-Lig, der tilberedtes til Spise. Man har Exempler paa, at Krigere i Kampens Raseri have styrtet sig over den faldne Fiende og med ét Roddyrs Begjærighed drukkert det af det aabne Saar udstrømmende Blod. Fanger har man ikke sjelden bundet til et Træ for at spise det fra Lemmerne afstaarne, endnu varme Kjød og dertil drikke det i en Skaal opsamlende Blod. Hovederne af de dræbte Fiender bleve stukne paa Stenger og haarne om som Seierstegn, Hænderne betjente man sig af som Hager eller Kroge i Hytterne. Allerede Børn vænnes til Synet af Menneske-Lig, og man har seet dem lege med afstaarne Lemmer eller kaste Hovedet af en Slave frem og tilbage mellem sig. Paa denne Maade blive de følesløse mod sine egne Venner. Dør en Mand, saa berøver man Hustruene deres Eiendom; derfor tage

Mange Livet af sig eller sidde ved Mandens Grav og støde eller skjære sig dybe Saar i Legemet. Nyfødte Børn, især Piger, dræbes hyppigen, og maaske er der for hver tre af Nyseelands Mødre stedsse en, som har dræbt et eller flere Børn. Manden raader over sin Hustrus Liv. Samme Magt har hvert Herskab over Slavernes Liv, hvilke forøvrigt behandles taaleligt. Men ve dem, hvis de gjøre Forsøg paa at flygte! En engelsk Kjobmand var Vidne til en saadan Scene. En femtenaarig Slavepige havde været borte tre Dage uden Tillædselse. Da traadte hun ind i Hytten igjen, men Konen raabte paa en Karl og befalede ham at dræbe hende. Et Kølleslag paa Panden strakte hende til Jorden, og hendes Legeme blev steget samme Aften for at spises.

Al menneskelig Følelse oprorer sig i os, naar vi af troværdige Folk høre om saadanne Tilfælde. Videnstak, Had, Foragt for Menneskeliv og Overtro fordre utallige Dsre.

En Hovdings Son er syg, intet Middel hjælper, Sygdommen vil ikke give sig. Man raader til at prøve ungt Menneskefød. Faderen dræber en fjortenaars Dreng og sætter Kjødet for den syge Son, og da det ikke hjælper, saa tænker man paa at forsøge ogsaa med Pigefød, da en kristelig Missionær træder imellem og frelser det arme Offer fra den visse Død. Man tror, at den Dræbtes Sundhed gaar over paa den Syge, især naar man fortærer hans Hjerne og Vine, i hvilket Fald man heller ikke kan blive martret af hans Aand i den anden Verden.

Handelen med tatoverede og røgede Menneskehoveder var for 40—50 Aar siden ikke ubetydelig. Ansigtstrækkene ere udmærket vel vedligeholdte, Haar og Skjæg ganste usforandret, og kun de luf-

kede Vine giver det Hele Udseende af et Fig. Tidligere indskrænkede man sig til at opbevare Hovederne af afdøde Venner; men da man mærkede, at Europæerne vare begjærlige derefter som Mærkværdigheder, og man ikke gjerne vilde bortgive disse Familiehelligdomme, saa tilberedte man Fienders eller andre Dræbtes Hoveder paa samme Maade og bragte dem offentlig paa de af Europæere besøgte Markeder, selv til Sidney. Hovdingernes Hoveder glemmes især. Kommer en Ven eller en nær Beslægtet af den Døde til Landskhyen, saa tager man dem frem, sætter dem op paa et høit Sted, f. Ex. paa Taget, over Gadedøren eller paa Stænger, og fører nu den Fremmede hen til Stedet. Denne græder over den Døde, hjærtegræder Hovedet og kommer ved Tanken om hans forhenværende Fiender og Fornærmere i det frygteligste Raseri. Alle Slaverne søge nu at skjule sig for den Fremmede; fik han Die paa en af dem, kunde det let hændes, at han bragte Hovedet af den dræbte Ven en eller anden af dem til Sonoffer.

Omendssjont Krige mellem Stammerne endnu ere hyppige nok, blide de dog stedsse sjældnere som Folge af de ved Omgangen med Europæere frembragte mildere Sæder. Forøvrigt synes man ingenlunde tilbørligen at agte paa Krigenes frygtelige Betydning, thi da engang en Missionær saa, at en Hovding med sin Stamme rustede sig til Krig, at Geværerne vare rengjorte og pudsede og Patronerne færdige, talte han længe med ham om Krigens Fordærlighed og den ringe Grund til den. Hovdingen syntes at vakle i sin Beslutning, men saa kom han ihu, at et Fad Krudt var i en daarlig Tilstand og ikke længe kunde holde sig. Dette var nok for ham til at vedblive sin Beslutning, og Krigen begyndte.

Disse Krige nedarves fra Forældrene til Børnene, og ofte sørge de Første høitideligt, at de fremvøgende Børn aldrig skulle tilgive eller glemme Fornærmelsen.

Schang i hedte en af Nyseelands berømteste Krigere. Hans Stamme, hvis første Høvding han var, var tidligere bleven undertrykt af en anden Stamme ved Themsefloden. Hans Plan var at hevne denne Skamplet. Han reiste derfor til England for at forshne sig med de nødvendige Vaaben, thi kun disse havde Værd for ham. At besøge Vaabenfabrikerne var hans største Glæde. Paa Hjemreisen traf han i Sidney sammen med den fiendtlige Høvding fra Themsen; begge vare høflige mod hinanden, men Schangi sagde ham, at han aldrig vilde opføre med at bekriige ham, saasnart han var kommen tilbage til Nyseeland. Han holdt kun altfor meget sit Ord og rasede med frygtelig Grumhed. Stammen ved Themsen blev adspredt, dens Høvding dræbt. Og denne Schangi, der leverede Hundreder af tørrede Menneskehoveder, skal i det Hele taget have været en „godmodig“ Mand.

Forend Nyseelænderne gaa i Krig, opføre de Krigsdandjen. En Rejsende beskriver den saaledes: „3—400 Indfødte vare samlede tilligemed deres Kvinder. Min Ven, Høvdingen Pomare, inddelte Mændene i enkelte Hobe og opstillede disse i nogen Afstand fra hverandre. De forenede sig derpaa til en tæt Stare og begyndte at trampe, skriige, lobe og spinge sine Geværer, Koller og Arer i Luften efter en vild Taft. Disse Hobe af klædte, halvkledte og nøgne Mennesker bar sig modbydeligt ad. Efter nogen Tid lob de alle med et saa vildt Skrig afsted til et Krigsansald, at ikke alene de i Nærheden græssende Dyr forstrækket flygtede bort, men at selv

Tilfuerne bleve hange. Efterat de havde lobet en 300 Skridt, affyrede de sine Geværer og standsede under høie Skrig. Derpaa vendte de om mod os og bar sig ad paa samme Maade. De vare betagne af det skrækkeligste Maseri og gjennemgik alle Bevægelser med at lemlæste og dræbe Fiender, for derefter udmattede at kaste sig paa Jorden og puste ud som trætte Hunde.“

For nogle faa Aar siden kom det til en heftig Kamp mellem Englænderne og Beboerne af Baitaradistriktet, til hvilke alle Nyseelændere snart sluttede sig, da de ei vilde taale, at der fremdeles blev solgt Land af det dem tilhørende Distrikt til Englænderne. Nyseelændernes Anfører hedte Kingi. Han bestred Gyldigheden af et nyt Salg af Land og skrev følgende mærkelige Brev til en Englænder, ved Navn Brown: „Ven af Statholderen! Gud hilse Eder! Jeg har et Ord at tale med Eder og med Hr. Mac Lean. Hører altsaa. Grændserne begyndte ved Baitaka, gaa derpaa langs Tarurutangi til Mangaraka indtil Baitongara-Elven. Det Land, som tilhører os, naar til Mofau; der er Grændsen. Dette Land maa ikke sælges til Englænderne, ellers ville vi tilsidst komme til at ligne Strandfuglene, der bygge Rede paa en Klippe, som overskylles af Vandet, saa at Fuglene maa flyde op og intetsteds finde en Hvileplads. Jeg har derfor skrevet Statholderen til om vor Beslutning i dette nye Aar: at vi ikke ville afhende mere af vort Land, da der endnu er nogle Maori, som tænke paa at sælge, hvorved de kun fremstynde sin Undergang. Det siges, at jeg er Anstifteren, men det forholder sig ikke saa; det er mine Folks egen Beslutning. Hvis I derfor høre, at Nogen tænker paa at sælge Land indenfor den bestemte Grændse, saa agter ikke derpaa, for alt

Landfalq er ughldigt. Dette er Alt. Fra Ederz Ben Biremu Kingi Viti."

Da Englænderne ikke agtede paa denne Advarsel, saa udbrod en heftig Krig mellem dem og Nyseelænderne, i hvilken Seiren ikke altid var paa deres Side.

Jeg har skildret dette Folk i sin Bildhed, skjønt med svagere Farver end man forestinder det i Virkeligheden. Men nu vil jeg ogsaa stille et venligt Billede frem for Læseren. Kristus sagde engang: „Evangelium prædikes for de Fattige“. Sig, kjære Læser, gives der vel fattigere Mennesker, end de her skildrede? Naturlig Godmodighed, Sagtmodighed og en livlig, leiebægelig, for Dannelselse modtagelig Aand forenet med et saadant Hæseri, en saadan Kannibalisme, saadanne bestandige Kampe, saadanne Mord i Krigen som i Husene! Kan ikke den bitreste Fattigdom hos os kaldes for den største Rigdom i Sammenligning med hin? Men saadanne Fattige skulle hjælpes ved Evangeliets Prædiken, ved Kristi Lære. Mange ville maatte sige: Det er umuligt, dertil er Nyseelænderen for umenneskelig. Dog hør, hvad jeg her vil fortælle.

Det har ikke manglet paa Menneskevenner, der, drevne af varm Menneskehærlighed, af Begeistring for Kristendommen, have fattet den Beslutning at drage til Nyseeland for at tilbyde de Indfødte Kristendommens Velsignelser. I Førstningen havde Missionærerne at kæmpe med de største Vanskeligheder. De opførte Huse, som man havde tømret paa Nyholland, og kunde kun med Møie beskytte dem mod at opbrændes; i sine Haver dyrkede de europæiske Bøtter, men de Indfødte nedtraadte dem og forstyrrede Anlæggene; tidt trængte de lige ind i deres Boliger, fortærede gridst alt Spiseligt og sønderstog Husgeraad og Værktøi eller toge det med sig. Om

Natten brod Lyve ind hos dem, og engang greb en saadan Sønnen af en Missionær i Haaret og truede ham med strax at dræbe ham med den allerede løftede Dye, dersom Faderen sagde et eneste Ord. Ikke sjelden slyngede man en Hagl af Stene mod Husene, stjal Kvæg og Fjærtræ, nedrev Gjerderne og drog derpaa stoiende bort. Hundreder af Indfødte overfaldt undertiden en ensom Missionær med frygtelige Brøl, holdt sine Spyd mod hans Bryst, løftede Dyrerne og Stridskøllerne over hans Hoved og forlod ham ikke, for de troede at mærke, at den ængstede Mand maatte have faaet en hoi Mening om deres Overlegenhed. Er det derfor at undres over, at mange af disse fortræffelige Mænd forlode Nyseeland med nedbrudte Legemer, for i Hjemmet at gjenvinde sin Helse? Andre forbleve i Landet trods al Spot og Haan. Efterat de havde lært Sproget, forsøgte de at oprette en Skole. De manglede ikke paa Børn, men Alle forlangte Betaling for at komme og høre paa Undervisningen, og negtede man dette, løb de bort med Latter og Skjældsord. Ofte, naar Gudstjenesten skulde begynde og Missionærerne indbød dertil ved at ringe med en Klokke, gif man bort for at fange Fisk, og lykkedes det dem end med megen Møie at holde en liden Flok sammen og samle den om sig, reiste ofte En sig midt under Prædikenen og raabte: „Det er Løgn! Det er Løgn, kom lad os gaa Allesammen!“ Femten lange Aar arbejdede de fromme Evangeliets Mænd uden noget som helst opmuntrende Resultat, indtil endelig en krigerisk Hovding erklærede sig for dem og tog dem under sin Beskyttelse. Først i Aaret 1830 kunde man døbe otte Indfødte, hvilke dog ere blevne efterfulgte af mange Tusinde.

Siden ere de blodige Stridigheder

afstagne, ja i mange Distrikter næsten ganske ophørte, og Exempler paa Mordlyst og Forræderi blive sjældnere selv hos dem, der endnu ikke have omvendt sig til Kristendommen. Toden Pa la k, som længe drev Handel med Nyseelænderne, udtale sig om Missionærernes Virksomhed saaledes: „Missionen har udrettet mere for Dens sædelige Dannelse, end alle europæiske Kjøbmænd tilsammen, ja uden den vilde det været forbundet med Fare for Kjøbmændene at bo i Landet.“

Naar Kristendommen har faaet fuld Magt paa Nyseeland, og dets Beboere ere bleve en anden Slægt, vil man med tafnemmelig Hoiagtelse nævne de Mænd, der i Aaret 1814 begyndte Missionsverket. Dreven af glødende Menneeskjærlighed og den kristne Troes sande Aand, forlod dengang Samuel Marsden Nyhydwaes og landede paa Nyseeland. Kun ledsaget af nogle faa Medhjælpere begav han sig hen blandt dette umenneskelige Folk, for at begynde Civilisationens Verk formedelst Kristendommen. Rangihoua, en nyseelandsk Landsby paa Vestkysten af Øbugten, der staar under den Marsden allerede bekyndte Hødding Lutara's Herredomme, var det Sted, hvor han oprettede den første Mission. Om hans Farer og Vægstelser har jeg allerede talt. Nu omgives Kolonien af en hel Del paa europæisk Vis byggede Huse med Haver og Marker. Landet er ærligt og redeligt kjøbt af de Indfødte. Kapeller og Skoler findes paa mange Steder. Hovedstationen er Vaimate, og det maa omtales med Ros, at de Indfødte i dette stærkt befolkede og paa Grændsen til det Indre liggende Distrikt selv kom og bad Missionærerne om at prædike Evangeliet for dem. Selv i de mindste Landsbyer findes nu Kapeller og Skoler, af hvilke de første for det

Meste rumme 150—200 Personer, og hvor der hver Søndag holdes Guds-tjeneste. Allerede have Missionærerne uddannet et temmelig stort Antal Indfødte til Lærere og Prædikanter. Markarbeide og Eignende udføres af Indfødte, europæiske Vexter trives ypperligt og Ploug og Harv understøtte og fuldføre Civilisationens Verk.

Missionærerne handle ganske rigtigt i, at de med den kristelige Religion tilige søge at forplante vore Kunster og borgerlige Indretninger i de nyomvendte Lande, thi derved vil det saameget lettere lykkes dem at tilintetgjøre hedenste Stikke og hedenst Levemaade. Alle hine Naturfolk finde snart Behag i de kristelige Nationers Indretninger, og tænke sig dem uadskilleligt forbundne med Kristendommen. Dette viser Vaimate os paa det Uimodsigeligste. En Rejsende skildrer dette Sted med følgende Ord: „Der findes her tre store Huse, hvori Missionærerne bo, og i Nærheden af dem ere de indfødte Arbeideres Hytter. Paa en nærliggende Straaning stod allerede Bøg og Hvede i fulde Ar, paa en anden saa man Potetesagre og Røverenge. Man havde ogsaa Haver med alle slags Frugter og Kjøkkenvexter, som England frembringer; andre tilhørte et varmere Klima. Jeg nævner Asparges, Bønner, Agurker, Khabarbra, Væbler, Pærer, Figen, Apriskoser, Vin, Oliven, Stikkelsbær og Ribes, Humle og selv flere Slags Blomster. Omkring Gaarden vare Stalde, en Lade, en Maskine til at rense Kornet og en Smedie. Paa Jorden laa Plouge og andre Agerdyknings-Medstaaber, i Midten saa man den Blanding af Svin og Fjærfæ, som sees paa enhver Gaard i England. Nogle hundrede Skridt derfra havde man opdæmmed Vandet til en Dam og opført en stor solid Vandmølle, og alt dette paa

et Sted, hvor der fem Aar før ikke havde været andet end Ormegræs. De Indfødte, oplærte af Missionærerne, have ved sit Arbejde frembragt denne Forandring. Nyseelænderen har bygget Husene, arbejdet Vinduerne, ploiet Markerne, podet Træerne. I Møllen ser man en med Mel overstrøet Indfødt som Møllerspænd. Paa denne Maade har man forenet den dannede Menneheds Kunstler med Opdragelsen til Kristendommen. Nogle unge Mennesker, der bleve beskæftigede og opdragne paa Gaarden, vare af Missionærerne blevne løskjøbt af Slaveriet. De bare Efforter, Jaffer og Benklæder, og saa ordentlige ud. En ung Arbejder bragte, medens vi vare der, en Kniv og et Bor, begge fundne paa Landeveien, da han ikke vidste, hvem de tilhørte. Alle vare glade og muntre, og om Aftenen saa jeg flere beskæftigede med at slaa Bødd, medens Smaagutterne lode en Drage stige op. De unge Piger, der vare i Huset som Tjenestehjende, saa renlige ud, kun Læderoveringen vilde de endnu ikke give Slip paa, idet de mente, at de idetmindste maatte have nogle Linier omkring Munden, ellers vilde den blive rynket, naar de bleve gamle, og da bleve de grimme. Jeg overnattede hos Missionær Williams, og da det netop var Juledagen, saa fandt jeg en Mængde Børn samlede, hvilke sad omkring Bordet og drak The. Jeg har aldrig seet en smukkere og gladder Gruppe, og man betænke, hvad dette vil sige i et Land, hvori der nogle Aar før endnu havde hersket Mord, Menneskeæderi og alle skrækkelige Forbrydelser. Den anden Morgen bad hele Familien i det nyseelandske Sprog. Missionssekskabet har nu under en Biskop fire store Missionsdistrikter, i hvilke der findes 408 Arbejdere, deriblandt 12 Missionærer og 16 Kateketer, endvidere

240 Skoler med 14,000 Elever og 35,000 indfødte Børn, som besøge Guds-tjenesten. Disse Undere, af denne Betsignelse er bleven bragt dette Folk paa nogle faa Aar ved Evangeliet's Prædiken. Man berømmer Krigens Helte, men i Sandhed, disse Kristendommens bedste Sendebud ere større Helte end Seiervindere paa Slagmarken! Vel er der endnu meget Mangelfuldt ved de Nykomvandre, men allerede den kommende Slægt vil blive en ganske anden end den nuværende, thi det staar ikke til at negte, at en Mængde Fordomme og megen Naahed er for dybt rodfæstet til strax at kunne blive tilintetgjort.**)

Jeg maa nu fortælle lidt om de Indfødtes religiøse Forestillinger. Den hedenste Nyseelænder tilbeder gudblevne Mennesker, som kaldes *Atua*, og i enhver Stamme ere andre, men overalt frygtede Væsener. Da man spurgte en Nyseelænder, hvorledes han forestillede sig *Atua*, svarede han: som en udodelig Stygge. Den Høieste blandt dem, Himlens Konge, heder *Mawa*. Ifølge sit Væsen er han usorsonlig og hevnjærrig, og fra ham kommer alt Ondt; derfor nævnes hans Navn kun med Angst og Bæven. For at formilde hans Brede slagter man Mennesker. Desforuden kan enhver Fisk, enhver Fugl, selv enhver Orm blive ophøiet til en Gud; naar det er steet, blive de alle Menneskers Fiender og Mordere. De fare ind i dem, gjøre dem affindige og besatte, volde

*) Denne Skildring viser Tilstanden saadan, som den var for omtrent 12 eller 14 Aar siden. Vor Aufr. alia-Missionær, Pastor L. Carlsen, vil, saasnart han dertil kan affe Tid, give „For Hjemmets“ Læsere en ny og udførlig Udsættelse om Forholdene i Australien; han har forleden Vinter i Brev til Udgiveren gjentaget sit Bøje derom. Red.

dem utaalelige Smertes i deres Indvolte og virke tilsidst Døden, idet de ved sin Lygt til Menneskesjød fortære dem indenfra. Desforuden forfølges Mennesket af dem med Vandnød, Ildbrand eller en Fiendes dødbringende Stridsøye. Alt dette sker villaarligt og af Lune, ikke for at straffe Menneskene for deres onde Gjæringer, thi Guderne vare jo engang selv Udaadsmænd, og man fortæller om dem allehaande Skjændigheder, som Nyseelænderen vilde straffe med Døden eller for hvis Skyld han vil begynde en Udryddelsestrig. Man tilbeder ogsaa Fosse, Storme og Vulkaner; mange Steder, navnlig Toppene af forduums ildsprudende Bjerge, ere tabu, det er hellige; den, som betræder dem, straffes med Døden. Denne Skik med Tabu er udbredt over hele Oceanien, fra Nyseeland til Sandwichsøerne, og er en religiøs Van. Efter den kunne Høddingerne eller Presterne erklære Alt for tabu; saaledes blede paa forskjellige Der Europæernes Skibe tabuerede, og strax slygiede hele det indvigtige Pak, som i det første Dieblit med Begjærlighed betragtede enhver Gjenstand, og i det næste stjal. Dog er Nyseelænderen næsten mere end nogen anden Øboer underkastet Tabuen. Han har ingen Aneise om den Idee, som ligger til Grund for den, men han tror kun, at Jagtagelsen af Tabu er Utuas behagelig, og dette er Grund nok. Selv de ngouwendte Kristne kunne ikke frigjøre sig for Tanken om Tabus Indflydelse. Nyseelændernes Prestes (Tohungas) betragtede overhovedet de kristne Missionærer som Utua-Tohungas, det er Guds Tjenere. De bragte ligeledes de Kristnes Gud den Hyldest, som tilkommer ham; men da man forlangte, at de skulde opgive sine Utuas, vægrede de sig og sagde: „Uden Lovd er de Kristnes Gud magtig, han kan være god

nok for dem, men vi behøve vore Utuas; vilde vi forlade dem, saa vilde tusinde Under ramme os.“ Selv livløse Gjenstande ere tabu. Dette erfarede den amerikanske Soloitnant Wilkes, da han engang skulde bringe et Stykke af en Kano, som han havde kjøbt, ud i sin Baad. Det var sirligt udfaaaret, foreskillede et Dyr med et Menneskehoved, der efter Nyseelændernes elstørdige Vane rakte Tungen langt ud, og haade forhen tilhørt en berømt Hødding, men nu laa ubenyttet i et Skur. Man gjorde Guden Bud, og endelig blev man enig om sex Dollars; men da det var belagt med den første Grad af Tabu, var der ingen Nyseelænder, som vilde paatage sig at føre det bort. Efterat det alligevel var blevet bragt ned til Vandet, kunde man ikke faa det roet hen til Skibsbaaden, thi dette var ligeledes mod Tabu. Ifkun Truselen om, at Pengene ellers maatte tilbagebetales, virkede tilsidst paa en gammel Hødding, saa at han indvilgede i det udfaarne Kanostykkets Bortførelse.

Jeg vil nu til Slutning ogsaa meddele Noget om Europæernes Handelsforbindelse med Nyseeland. Dette Land er en overordentlig vigtig Station for Hvalfangere paa den sydlige Halvkugle. Næsten alle lægge til der, skjønt det ei kan neges, at mange af disse raa Menneskers Søder ligesom modarbejde Missionærerne og udbrede europæiske Laster blandt Øboerne, vel ogsaa understøtte dem med Udaadene, der give Anledning til endnu heftigere Krige og gjøre europæiske Skibes Overlegenhed ligeoverfor de Indfødes Angreb tvivlsom. Dog forrige ogsaa mange europæiske Skibe til Kysten for at lade med den berømte nyseelandske Vin. Den voger paa lave Steder, bliver fem til syv Fod høi og ligner vor Sværtdillig, dog er Stengelen meget tykkere. Bladene ere

Jværdformige, oventil mørkegrønne, nedentil rødskibede, to til fire Fod lange og en til to Tommer brede. Af Bladens Trevler faaes Linen eller Hampen. Denne har et silkeagtigt Udseende, og de deraf forfærdigede Louge skalde være af fortrinlig Styrke og Varighed. Manglede det ikke paa Arbeidere og Redskaber til Dyrtning og Tilberedning af dette Produkt, vilde Linhandelen blive en uberegnelig Kilde til Rigdom for Nyseeland; nu er Arbeidet for moissommeligt og tidsspildende. Man har allerede i længere Tid med største Held dyrket denne Pin i det sydlige Frankrige, og i Pont Remy er en Fabrik, som forarbejder den. De deraf forfærdigede Stoffe ere ligesaa smukke som vore Linnedvarer, men meget stærkere, blodere og lettere. Derhos have de den fortrinlige Egenskab, at de kunne ligge i Vand et halvt Aar uden at undergaa den mindste Forandring. Nyseelænderne bringe Linen til Kysten og forhandle den mod europæiske Løier og andre Varer. En anden Handelsartikel er Svin, og jeg skal her meddele Læseren en Forestilling om, hvorledes denne Handel undertiden foregaar.

En Rejsende skriver: „Vi landede i den store Taone-Roa-Bugt for at forsyne os med Svin, som her skalde findes i stor Mængde og være billige. Da de Indfødie saa os gaa til Ankers, kom en hel Del af dem løbende, formodentlig i

den Tanke, at der gaves Noget at fortjene. De drev en Masse Svin foran sig, og snart begyndte den underligste Handel, jeg har seet. Da der kun nogle Skridt fra os sandtes en elendig Hytte uden Tag, valgte jeg den til vor Handelsbod, og lod den med Løivarer fyldte Kiste bringe derhen. Vi opfattede eslags Diff, og en af vore Matroser, Gasconneren Tausier, begyndte at frembyde Varerne saa godt som noget Markfriger: „Se bare“, sagde Tausier til alle disse bemalede og tatoverede Bilde, „se bare denne Overkjole, jeg sælger den ikke, jeg giver den bort for to Svin.“ Overkjolerne sandt uhyre Bisfald; i et Dieblit vare de afhændede, og et anseeligt Antal Svin gryntede allerede paa Bunden af vort Fartoi. Nu kom Løierne for Tur. De Indfødte vilde ikke vide noget af dem, men vor Gasconner holdt en saa indtrængende og af saa overbevisende Grimaser og Geberder ledsaget Tale til dem, at de snart reves og sledes om Løierne. For fem Alen fik vi et fedt Svin. For den Bilde afsluttede Handelen, prøvede han Løiet med en Husmoders Forsigtighed, og for at fuldstændiggjøre Billedet af vor Handel, maa jeg tilføie, at nogle Englændere brummende og jortrydelige vimsede omkring, idet de paastode, at vi skruede Priserne op, og at dette var høist urigtigt af os.“

(Mere).

Forskjellige Slags Notitfer.*)

En almindelig Vægekongres er bestemt til at afholdes i Kjøbenhavn i næstkommende August Maaned; det heder at mange yngre Væger i Kjøbenhavn har begyndt at tage videregaaende Undervisning i Tysk, Fransk og Engelsk for ikke at staa raadløse ligeoverfor de fremmede Væger, hvoraf vel kun meget faa forstaa Dansk.

— Hvor ofte har du gennemlæst din Bibel? Bladet „Dannevirke“ fortæller: „Kjøbmand Kold i Frederiksfund eier ifølge „Isseffjordsposten“ et vel vedligeholdt Exemplar af en næsten 300 Aar gammel Bibel, som han havde arvet efter sin Fader, Skolelærer Peder Chr. Kold i Østerild, hvilket Exemplar lærer Kold i 1826 kjøbte paa en Auktion i Thisted efter Kjøbmand Knakkegaard for 5 Mk. 8 Sk. (omtrent 2 Kroner). Efter Optegnelserne har den været gennemlæst i 1630 5 Gange, 1641 11 Gange, 1643 12 Gange, 1644 13 Gange, 1645 14 Gange, 1658 16 Gange, 1650 4 Gange, 1655 19 Gange, 1663 29 Gange og 1664 30 Gange. En Del Optegnelser om flere Gjennemlæsninger ere utydelige.“

— Direktoren for Observatoriet i Berlin, Prof. Dr. Foerster, har holdt et Foredrag i det geografiske Selskab sammesteds over Resultaterne af Jagttagelserne vedrørende *Benuspassagen*. Efter samme har Veiret begunstiget Jagttagelserne paa 40 Stationer, medens det har været mere eller mindre uheldigt paa 22 Stationer. Der foreligger i det Hele omtrent 2000 fotografiske Billeder. De tytte Astronomer have kun i ringe

Omfang benyttet Fotografien, da de Erfaringer, de gjorde i 1874, talte mod Anvendelse heraf. De have derimod fortrinnsvis foretaget mikrometriske Maalinger ved Hjælp af Heliometret. Prof. Foerster beklagede sluttelig i sit Foredrag, at Astronomerne ikke havde arbejdet efter nogen fælles Plan, og at der i det Hele taget ikke vilde finde noget Samarbejde Sted. Som Følge deraf vilde man, naar Beregningerne vare udførte, om nogle Aar have en særegen Solafstand for Tyskland, en anden, der kom til Anvendelse i England, en anden i de forenede Stater etc. (Mgbl.)

— Den 7de Oktober 1882 stiftedes der i Stockholm et „Nordiskt Samsfund til Behjælpelse af det videnskabelige Dyrplageri“. Selskabets Virksomhed er naturligtvis rettet mod Vivisektion (o: Opstjæring af levende Dyr) og andre videnskabelige Experimenter, hvorved levende Dyr underkastes Pinsel og Smertes. Bestyrelsen har nylig udstedt en offentlig Opfordring til alle Mænd og Kvinder, der ere enige i Selskabets Formaal, om at indmelde sig som Medlemmer. Afgiften er 1 Krone aarlig eller 10 Kroner en Gang for alle. Af Svenske, som har undertegnet Opfordringen, skal vi nævne Expeditionssekretær A. V. Nordwall, Professor G. von Rosen og forhenværende Generalkrigskommissær N. A. Varenius; af Norske: Grosserer D. Graah, Læge Th. Wilse og Provst P. M. Widerøe; af Danske: Overstaldmester A. von Harthausen, Dr. med. Erik Holst og Overlærer S. B. Kaalund; for Finland: Domprovst

*) Denne Artikel har maattet staa over fra forrige Nummer af Mangel paa Plads.
Red.

C. H. Mopæus og Referendarie-Sekretær Maur. Wennerberg. I Kristiania kan man tegne sig hos Boghandler Cammermejer.

— „Morgenbladet“ indeholder følgende indsendte Artikel, dateret Brooklyn, N. Y., 3die Januar 1883: „Stor Julegave til Somandskirken i New York. Første Juledag blev en sjelden glædelig Dag for den overordentlig talrigt forsamlende Menighed af Solfolk og Landsfolk i den nordluth. Somandskirke i William Street, Brooklyn, New York. Som de fleste, der læser „Bud og Hilfen“, vil erindre, har der hvilet paa denne, for Somandsmissionen saa udmærkede og beboemt beliggende, Eiendom en stor og trykkende Gjæld paa 6000 Dollars. Da Presten efter Prædikenen denne Dag overraskede Menigheden med Budstabet om, at hele denne Gjæld var betalt, og at den indløste Obligation var en Julegave til Kirken, var der vist neppe nogen af de Tilstedeværende, som ikke folte sig gennemstrømmet af Taknemmelighed og Glæde derved. Næst Gud, der saa forunderlig har velsignet Kirken og Missionen paa dette Sted, og som ogsaa denne Gang har aabnet Hjerter til en saa rig Gave, skylder Somandsmissionen samt Alle, der nyder Godt af denne prægtige Kirke i Verdensstaden, en dybtfølt Tak til Hr. Generalkonfuld Chr. Bors, som altid fra første Stund af, siden Kirken blev kjøbt, har vist en utrættelig Bevillie og Offervillighed overfor den, som ogsaa issor Jul betænkte Kirken med et deiligt Drgel, og red hvis

Hjælp og Indskydelse denne store og saare hjerfomne Julegave: iaar kunde stjenkes Kirken. Men Taknemmelighedsgjælden bliver ikke mindre lige overfor de andre ædle Givere, af hvilke Hr. John C. Funch, afdøde Mægler Funch's Søn, til hvem Beløbet skyldtes, saa liberalt har givet den store Sum, 3000 Dollars, samt Renter i 3 Aar 1050 Dollars, hvorved han har vist en prisværdig Interesse for vor Kirke, ligesom ogsaa det nuværende Mæglerfirma Funch, Edye & Co.s Indhavere, Dhr. Henry Edye og William Soldens, har vist en sjelden Gavnildhed, idet hver af dem stjenkede den vakre Sum 750 Dollars, for, som de selv skriver, „at kunne være med at skaffe de standinaviske Solfolk et Hyggens og Andagtes Sted“. Resten af Gjældsbeløbet blev dækket ved Hr. Generalkonfuld Bors's Gave paa 500 Dollars, samt ved et i Hjemmet indsamlet og hos Hovedbestyrelsen hidtil beroende Beløb paa 1000 Dollars.

Saa er da New York-Stationen Somandsmissionens gjældfrie Eiendom, og som Budstabet herom vakte Glæde og Taknemmelighedstaarer hos Mange den Juledag, saaledes vil det fremdeles vække Glæde udover Havet og hjemme i de standinaviske Riger hos dem, som elske denne velsignede Gjerning blandt Solfolket og bære den frem for Naadethronen. Maatte de Mange ei heller glemme at nedbede Guds rige Velsignelse over de ædle Givere, som saa rigt glædede Somandsmissionen og Somandskirkens Menighed paa denne Juledag!“

Blandinger. — Nyt og Gammelt.

Baalidelig Kommissjonær i Kristiania. Det vil vist interessere Mængden, som gaar og tænker paa, hvorledes han vel skulde faa udført en eller anden Kommissjon i Kristiania, at høre, at Hr. Emil Dybwad for en Tid siden dersteds har oprettet et Expressbureau (udt. -byroh), hvis Forretningslokale for Tiden er i Karl Johans Gade. Udgiøeren er i det Tilfælde at kunne af egen Erfaring anbefale Hr. Dybwad som en velvillig, dygtig og samvittighedsfuld Kommissjonær, der med Omhu vil besørge saadanne Kommissjoner, som Folk, der bo udenfor Kristiania (og deriblandt ogsaa i Udlandet) pleie at behyrde Venner og Bekjendte med. Selvsølgelig bør man ved Henvendelse til nævnte Expresskontor ikke glemme at medsende en passende Godtgjørelse for Arbeidet, da det jo koster en hel Del Penge at holde et saadant Kontor, hvilket blandt Andet kræver Løn til Budene, som maa løbe Dyrt rundt med Pakker, Varer o. s. v. Men en U. S. Greenbackdollar eller to indlagt i Brevet vil besørge baade dette og Andet, da disse Penge er godt kjendte og med Letthed kunne vexles i Kristiania.

Til nærmere Oplysning angaaende Bestaffenheden af Express-Bureauets Forretninger indtage vi nedenstaaende Notits fra Morgenbladet:

„Bore Læsers Opmærksomhed henledes paa Kristiania Expressbureau, hvis Forretningslokale er i Hr. Conrad Langgaards Gaard paa Hjørnet af Karl Johans Gade og Skjerpengergaden hersteds, og hvis Indehaver er Hr. Emil Dybwad. Det er os bekjendt, at saavel Stockholm som Gøteborg har sit Expressbureau, og at navnlig førstnævnte Bureau efter faa Mars Bestaaen er voxet op til en stor

Forretning. Disse Etablissementer overtage og udføre alle slags Kommissjoner og Besørgelser. Til nærmere Forklaring indtages nedenanførte Uddrag af Kristiania Expressbureaus Program, hvilket i det Væsentlige er af samme Indhold som de 2de andre nævnte's:

Efter forudgangen Begjæring pr. Post, Telefon eller Budsendelse modtager Kristiania Expressbureau alle fra Udlandet eller Indlandet kommende og Bureauet til Expedition overdragne Pakker, Fragtgodts eller Passagertoi, hvilket derefter besørgeres ombragt her i Kristiania eller forsendt til andre indenlandske eller udenlandske Steder. Ligeledes afhentes og bringes eller besørgeres forsendt Pakker, Passagertoi, Flyttegodts eller Varer, som enten ønskes befordrede inden Kristiania eller expederede andetsteds hen. Tilreisendes Toi kan saaledes blive afhentet fra Jernbane eller Dampskib og bragt til Eierens Bolig, ligesom Afreisendes Toi afhentes fra Vedkommendes Bolig og i betimelig Tid bringes til Afgangsstedet.

Endvidere besørger Bureauet Kjøb eller Salg af Varer og Effekter, bistaar med at søge og leie Logi, indhenter og meddeler tilgængelige Oplysninger, modtager ved Engagements samtlige Ansøgere og udpeger deraf de sandsynlig mest anbefalelsesværdige o. s. v. Overhovedet udføres i Stort som Smaat, alle Expeditioner og Kommissjoner, hvormed Mange ere faa tilboielige til at behyrde Slægtninger og Venner, men som mod en billig Godtgjørelse besørgeres af Expressbureauet.

Caution to Countrymen Visiting the Cities. A correspondent relates how he was induced,

when recently visiting a large city, to engage in gambling games at cards by a person unknown to him, but who claimed to know him. At first he won, but afterward he lost and was foolish enough to give a check for a large sum. Fortunately he was able to stop payment of the check, and is now anxious to know if he can be compelled to pay the amount. He cannot, because a gambling debt is not recoverable at law, unless the check comes lawfully into the hands of innocent third parties for a good consideration. But this event may occur, and then the check must be made good. When in a strange place have nothing to do with persons who profess to know you, but whom you do not know. This is a frequent dodge of swindlers, who find out from hotel books the names and addresses of visitors and make game of them in the manner described above, and other ways to the same end. (N. Y. Times.)

D'Herr. Præster gjøres opmærksomme paa, at Hr. Ernst Kauffmann, No. 66 og 68 Fulton Street, New York, N. Y., har udgivet norste, meget smukt komponerede Blanketter til Daabs-, Konfirmations- og Egtevielsesattester, hvilke han sender til nedenangførte Priser pr. Dussin: Konfirmationsblan-

letter \$0.75, Porto 4 Cts., Daabsattester \$0.60, Porto 4 Cts., Egtevielsesattester \$1.50, Porto 4 Cts.

Redsættelse af Brevportoen. Fra 1ste Oktober næstkommende vil Portoen for enkelte Breve (saadanne, som kun veie $\frac{1}{2}$ Unze eller mindre) overalt i de Forenede Stater blive 2 Cents, og et nyt Postmærke til denne Pris vil fra den Tid være at faa. Ansagen til, at Redsættelsen først indtræder d. 1ste Oktober er, at der endnu er i Behold en Mængde 3 Cent-Postmærker, som først skal opbruges.

Columbus's Ligt. Da Columbus havde opdaget Den Jamaica, led han paa den saa stor Mangel paa Levnetsmidler, at han tabte alt Haab om at frelse de Soldater, han havde hos sig, og saa sig nødt til at overlade sin Stjebne til de Bilde's Afgjorelse. Til Lykke faldt det ham ind, at der forestod en Maaneformorkelse, hvilken Begivenhed han besluttede at benytte for at undgaa den truende Fare. Han lod da de Bilde's Overhoved sige, at hvis der ikke leveredes ham Alt, hvad han forlangte, vilde han bringe den største Ulykke over dem, og han vilde gjøre Begyndelsen med at berove Maanen dens Lys. I Begyndelsen lo de Bilde ad hans Trusler; men da de saa, at Maanen virkelig begyndte at forsvinde, bleve de i høieste Grad forfærdede, lagde Alt, hvad de havde, for Feltsherrens Fodder og bade om Naade.

Gaader og Opgaver.

Oplosning til No. 8.

No. 225. Stole.

F n d h o l d: Fjeldbondens Kone. — Ostindiske Storbuer. — Opdagelsen af Australien og Oceanien. — Fortjællige Slags Notitser. — Blandinger — Nyt og Gammelt.

R. F. Gibson,
JUSTICE OF THE PEACE,
INSURANCE, COLLECTING AGENT, REAL ESTATE.

Office in Adams Block, Winnebago St., DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

Hans Johnsen,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidler etc.,
forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Sæleringe etc.
Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA.

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Høge- og Kaffelovne samt
Kobber- og Bliivarer, Gaardsredskaber og Verktøi, Bygningsmaterialier,
saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.
Kobber- og Bliivarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

E. CUTLER ATTORNEY AT LAW & General Insurance Agent
Office in Adams Block. DECORAH, IOWA.

Wldre Bind af "For Hjemmet" (18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.)
— se næste Side.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fliedls-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc.
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn fotograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retucheres af den udmærkede Kunstner, Hr. Eugene Austin. Aflæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerhs Drugstore.
Decorah, Iowa.

Norskt Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Peder Jensen.

 Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

99 CENT STORE 99

Det smukkeste Udvalg af Galanteri-Varer i Deco-
rah, passende til Bryllups- og Høitidspræsenter og en elegant
Samling af solvpleterede Varer forefindes altid.
Her er ogsaa det rette Sted til at kjøbe Stambøger (Autographs), Pho-
toGRAF-Albums, Baser, Toilet-Gjenstande, Lamper, Speile og musikalske
Instrumenter. Billed-Rammer leveres efter Bestilling.

Agentur for Crown Sewing Machine.

A. N. Vance, Water St., Decorah, Ia.

 Real Estate for Sale. I have for Sale Town property
and improved Farms and can
suit almost any kind of wants in this line. The said property is situated
in and around the City of Decorah, Winneshiek Co., Iowa. Prices low
and terms to suit purchaser.

Apply to
(13 t. f.)

E. P. Johnson,
Office in Adams Block, Decorah, Iowa.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste
i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt.
Tæt ved Post Office, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„To ældgamle Sange fornyede“,
nemlig *Solvtalvisen* og *Den guldne ABC*, 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

Efternønte ældre Bind af „For Hjemmet“ er fremdeles at faa og sendes
til hvilkensomhelst Adresse her i Landet ved Modtagelsen af vedfoiede Breve, nem-
lig: 18de Bind („Pater Clemens“ og Gustaf Vasas Historie) for \$1; 19de
Bind („6 Aar blandt Indianerne“, en ung Piges Historie m. m.) for \$1;
20de Bind (Nordvestpassagens Opdagelse, mange mindre Fortællinger) for \$1;
21de og 22de Bind (hele Aargangen 1881, Familien Heldringen m. m.) for \$2;
21de Bind alene (Halvdelen af Familien Heldringen, meget andet Læsestof) for 40
Cents; 23de Bind (Péter Paul Bergerio, Anna Rosé, Skodduen, Skjult i Gud
m. m.) for \$1; 24de Bind (Den Ugifte og Bamberss Rejse i Mellemasten)
\$1. Alt, saa langt det rækker. Skulde et revideret Bind være udsolgt, vil
et andet Bind blive sendt i Stedet. Naar Beløbet er under \$1, kan man sende
Stamps, men forsigtigt indlagte, saa de ikke klæbe sammen. (Et Bind er 12
Hefter).

Adr.: R. Thronsdjen.

Box 1014, Decorah, Iowa.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$25.00 (Terminens
Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst
hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer.
Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de
Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til
Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
3 Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Væge.
Decorah = = Iowa.

12te Uargang af „For Hjemmet“
(21de og 22de Bind)

indeholdende den udmærkede Fortælling „**Familien Hældringen**“ samt 15 mindre Fortællinger, foruden meget andet interessant Læsestof, (24 Hefter, 720 store Sider) sendes portofrit for \$2.00. („Familien Hældringen“ koster alene omtrent \$3.00 i Bogladen.)

Adresse: **R. Thronsdjen,**

Bog 1014, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Möbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Tidens billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister hæves paa Lager. Begravelser besørjes.

Nogle Rest-Exemplarer af

Socrates's Forsvarstale ved Platon

samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilfammen portofrit for 35 Cents.

Adresse **R. Thronsdjen, Decorah, Iowa.**

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. DECORAH IOWA

G. I. Wendling
forfærdiger
Kaleshevogne og Buggier
og forøvrigt alleslags Djoretoier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Beskied paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,
En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

De Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maaneder) og for en Termin i Forhold. Kost billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Gier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret D^hrr. J. W. Hoy, Thorvald Kopsland, O. G. Arnesen og M. W. Kidder.

E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udoelger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmeste Fragt-Office.

E. P. Haugen.

S. O. WILSON, MERCHANT TAILOR,

Verksted tværs over for *Woolen Factory Store,*

DECORAH, - - - - - IOWA.

Et smukt Udvalg af Tøier til Klædninger just modtaget. Alt Arbeide garanteres.